يوه ځلو ښتي په وطن کي

(يونليک)

ليکوال
محمد معصوم هوتک

(٢٠١٢ع)

Ketabton.com

www.hotakonline.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پردا وطن غريب بې قدره نا ست يم
قدردان ياران مې دي په قندهار کښې
(عبدالرحيم هوتک)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسمه تعالی

د۲۰۱۲ع کال داپریل اوله دیکشنبي ورځ وه چي د ټورنټوله پيرسن هوايي ډګرڅخه مي دخپل پلرني ټاټوبي په نيت مخ پرلندن (انګلستان) ونيو. په سفرکي راسره دژوندد سفرپرملګري سربېره مي مشرزوی، ذکي اوکشره لور، تنکۍهم راسره ول. دسفرپلان مي داسي وو، چي په لندن کي به دخپل مشرزوی ددسمال مراسم تېروو اوپه دابله اوونۍ کي به زه مخ پروطن ملاترم اوددوی به "ډب زړګيه ډب" بيرته خپل ګرېبدلي کور(اوشاوا) ته ستنېږي.

ددوشنبې په ورځ سهاردلندن پروخت دنهوبجوپه شاوخواکي دلندن ښاردګېټويک هوايي ميدان ته ورسېدو. داکازامنواوخوريي په ليدلومي پسله شلوکلونو څخه سترګي روښانه سوې. دې خدای وهلي مهاجرت دافغانانوکورنۍ داسي سره وپاشلې چي زوی ئې له پلاره اولورئې له موره اودوستان ئې له خپلوانوڅخه په سوو زره فرسخه ليري وغورځول اودبيارا غونډېدلو هيله ئې " خيال و محال وجنون" ښکاري. دچاخبره ،ناشکري به نه کوم، اوس هم ښه ولاړه ده، توبه ئې تربترو ، د دوستانوليدنه کتنه دزوی زېری دئ. زړې کيسې ـ ژوندوته دسر دوعاوي ـ مړوته پاتاوي ـ غم دي خدای ليري لري، دښاديوتابياوي ټولي زموږددافغاني ژوندورځنۍ مسئلې دي. دغه ورځ مي په همدې ډول تېره سوه. دشپې مي نظري صاحب او باوري صاحب ته تيلفونونه وکړل اوله هغوی سره مي داسي پلان جوړکړ، چي دپنجشنبې په ورځ (داپرېل دربيمه)به په هغه غونډه کي برخه واخلوچي دپوهاندډکتور زيارصاحب دپنځه اويايمي کاليزي په وياړسرښته سوې وه اودجمعې په ورځ ماښام به دلندن مېشتوفرهنګيانوپه ماښامني ناندارکي ګډون کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابله ورځ مي دباوري صاحب په ملتيادنظري صاحب کتابتون وکوت. ځيني پخواني نوادرئې پکښې راغونډکړي ول. کتابتون ئې په ښېنظمۍ کي دښتن دخپل ژوندښه پوره نمايندگي کوله. ځيني سالنامې مي پکښې وکتلې اود(وېښ زلميان) کتاب مي ځني واخيست. راباندي پخه ئې کړه چي سودا په مالچه ده، عوض به ئې ورلېږم. ورسره ښه مي کړه اوپه زړه کي مي وويل چي دکتاب دغلا روايت خوظهيرفاريابي د خپل ديوان په ارتباط په مکه کي هم ورکړی دئ:

"ديوان ظهير فاريابی + درمکه بدزدا گربيابی "

له دغه خاص حکم څخه به عامه استفاده وکو. زما پوردي پرکارگه وي، دکارگه مرگی دي نه وي.

دپنجشنبي ورځي ته مي تلوسه وه. دزيارصاحب کاليزي ته ورتگ مي خپله فريضه گڼله. که څه هم غونډې ته نابللی مېلمه وم . خوپه دغه محفل کي زما گډون يوه فرهنگي اړتيا اويوه تولنيزه وجيبه وه. زه دخپل استادپوهاندزيارصاحب سره پرځينوعلمي مسائلوباندي دنظرڅه اختلاف لرم اودااختلاف مي پټ کړی هم نه دئ. کتابونه، مقالې، د مقالوجوابونه اومرکې مي کړي دي. ځينوټاکلومتعصبوکړيوزمادغه رازعلمي فعاليت ته دختيځي اولويديځي لهجې ترمنځ دټکررنگ ورکړی دئ اوپه ناځوانۍ سره په پښتنوکي ديوبل درزاچولوله پاره لاس وپښه وهي. په افغانانوپه تېره بياپښتنوکي چي څوک دچادنظرپه باب مخالفه رايه ورکوي، نولېوني ته خدای ډول په لاس ورکي، ډبوه ئې اودسرماغزه په چپه کوه. فقط ته به وا ، د سردښمني دي شروکړه. ددغه ناوړه اوکرکجن دود دماتولوله اسيته اودپوهاند زيار صاحب دعلمي کاراواوړده فرهنگي ژونددستايني په نيامت د اپريل پرپنځمه (۲۰۱۲ع) ټاکلي غونډې ته ورغلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

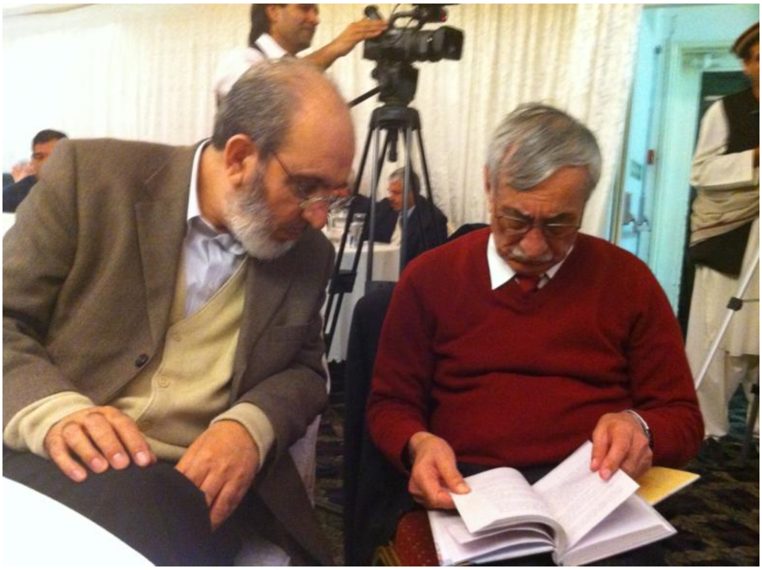

پوهاندزيار ـ معصوم هوتک
(لندن ـ انگلستان)
۵ / اپريل / ۲۰۱۲ع

غونډي ته زماورتگ دپوهاند صاحب په گډون دډېرونوروددوستانوله پاره دپرنگيانوپه اصطلاح (surprise) وو. دغونډي چلوونکي راته هرکلی ووايه اوپوهاندصاحب هم پخپلولنډوخبروکي زماله ورتگ څخه په درنوالفاظوکي مننه وکړه. په غونډه کي مي ويناوکړه اوپه هغې کي مي دپوهاندصاحب داويايمي کاليزي له بابته دوی اوددوی کورنۍ ته مبارکي وويله. پردغه خبره مي ډېرزورواچاوه چي موږافغانان بايدپه علمي مسائلوکي دنظراختلاف ، خدای مه کړه، دښمني ونه گڼواود اختلاف زغملو، اورېدلواو لوستلوکلتورته پخپلومنځوکي وده ورکړو. دپښتوژبي اوادب په برخه کي مي داستادعلمي کارونه وستايل، هغه مي له" غره" سره مشابه وبلل اوپرزياته مي کړه چي دغره لاراواره نه وي، ځيني برخي ئې دغره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختونکوپرطبعه برابري نه وي اوختونکي دځينوډبرواوخنډونوپه ايسته کولوسره خپله لارپکښې مومي. په علمي اوژبنيومسائلوکي مي اختلافي نظرونه د " تېز " او " انتي تېز " دقانون له مخي دتکاملي بهېرله پاره لازم وګڼل ، دنظرياتوله اختلاف څخه مي ديوه معقول "سنتېز " دراوتلواکاډميکه موضوع بيان کړه اوپرزياته مي کړه چي دپوهاندصاحب ژبنۍ څېړني اوپرهغوباندي دمعياري ژبي فيصله وروستۍ فيصله نه ده، بلکي ددوي دنظرياتواومخالفونظرونوله "سنتېز " څخه به دمعياري ليکدوداومعياري ژبي آخري شکل راوزي. همداانګېرنه مي بياد خپل علمي فعاليت له پاره "مُجوِّز " وباله. ما پخپله ويناکي داهم وويله چي که زماپه ځينوليکنوکي کومه داسي کلمه راغلې وي چي زمادارادې پرخلاف ئې پوهاندصاحب خدای مه کړه، خوږکړی اومتاثرکړی وي، زه ددې حاضرمجلس په مخ کي ور څخه معذرت غواړم. په مجموع کي زماهدف داوو، چي وښيم، زه له پوهاندصاحب سره شخصي څه نه لرم. علمي اختلاف مي يوه بشپړه طبيعي مسئله وبلله اوپه مثال کي مي دېتې خزانې پرسرهغه اختلاف ته اشاره وکړه چي پوهاندزيارصاحب ئې له خپل ناروېژي استاد فقيدمارګنستيرني سره لري اوپټ کړی ئې هم نه دئ. داچي زه به په دې پيغام رسولوکي څونه موفق وم، دهغې اټکل اوس نه سم کولای. پخپله پوهاندصاحب زماله خبرو څخه خوښ ښکاربدئ اوخوواره ئې يادګاري عکسونه راسره واخيستل. دخپل کتاب (پښتوپښويه) نوی چاپ ئې راکړ.زه په دغه غونډه کي له خپل دغه ګډون څخه ډېر راضي يم اوله نوروڅخه هم غواړم چي پخپلومنځوکي ددغه راز روحيې د ايجادولواوپاللوکارته دلومړيتوب حق ورکړي.ډېروحاضرينوپه دغه غونډه کي زماګډون دغونډې دبرياليتوب يو عامل وباله. دغونډې راپورپه مېډياکي لکه څرنګه چي لازمه وه ، خپورنه سواوپه پښتو سايټونوکي ئې انعکاس تت وو ، چي بايدنه وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغونډې په پای کي ښاغلي سپين تني راڅخه وغوښتل چي دبي بي سي راديوله پاره زمااودزيارصاحب په ګډون يوه مناظره وشمه غونډه جوړه کړي چي ګوياله دي غونډې څخه به ځوانان دپښتوليکدودپه برخه کي فايده واخلي. ماورته وويل چي ماله پوهاندصاحب سره يوځل په راډيويي پروګرام کي برخه اخيستي ده چي تفصيل ئې مادخپل کتاب "پرمعياري ژبه دمعيارپه ژبه يوه څېړنه" په دوهم چاپ کي بيان کړې دئ. که ځوانان علاقمند وي، هغه دي ولولي. نورنه غواړم چي د کدورتونوفضاپراخه کړم. ښاغلی اکبرکرګرچي په دغوخبروکي حاضر وو، زماخبره تائيدکړه.

پوهاندزيار-معصوم هوتک
۵/اپريل/۲۰۱۲ع
لندن-انګلستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجمعې په ورځ (داپرېل شپږمه) دلندن مېشتوفرهنگيانوغونډې ته نه ولاړم، ځکه ځوانان زمادزوی ددسمال په سربښته مصروف ول او ماددوی له مرستي پرته دغونډې ځای ته ځان نسوای رسولای. سبا ته مي ددسمال مختصرکورني مراسم ترتيب کړي ول. ورېوکی،خو،له خوښيواوخوشاليوډک محفل وو. پاک خدای دي دوی خوشاله اواوږد مشترک ژوندورپه برخه کړي.

له مفتون صاحب سره مي په تيلفون کي خوپلاخبري وکړې اودده له زيات ټينگارسره سره مي ونسوای کولای چي ورسره وگورم. دگران هارون خپل دليدوارمان مي هم پرزړه پاته سو.

داپرېل پراتمه مي وطن ته دسفرموزې په پښوکړې،دژړوگلوباغ مي پرخدای وسپاره. ناصرجان ريشاته مي سپارښتنه وکړه چي دپوهاند زيارصاحب دغونډې په باب يوه ليکنه وبيپانوته ورسوي. وروسته خبرسوم چي ښاغلي ټکورصاحب اطمنان ورکړی وو، چي داکاربه کوي. خومائې دليکني څرک ونه موند. ښايي دپيلوځي په پروگرام کي ئې راپورخپورکړی وي. زه ددوبۍ له لاري کابل اوبيا کندهارته رهي سوم. په دوبۍ کي مي دکام ايردفترپه موندلوکي ښه پوره سرگرداني وليدله. بالآخره مي له اووساعتوانتظاروروسته دسيمه ييزوخت دسهارپردوونيموبجوپه کام ايرهوايي شرکت کي مخ پرکابل سفرپيل کړ. دچوکۍ ملگری مي يوهراتی ځوان وو ،چي دعمرزيات وخت ئې په ايران کي تېرکړی وو. پرلاري ئې ژبني وسياسي بحثونه راسره وکړل. له پښتنوسره ئې ضديت، له ډېراحتياط سره سره نسوای پټولای. ماپه زړه کي دافغاني زلميو داذهانوپردغه رازانحراف باندي ډېرافسوس وکړ. ده ته مي دقومونوپريووالي اوملي اتحاد باندي ښه ډېري نصيحت وشمه؟خبري وکړې خوليدله مي چي له ظاهري ښه ښه ويلوسره ئې دخاشې اغېزه هم نه پردرلوده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل ته دسهارپرځلوروبجومع الخير ورسېدم او دا وار مي شپږکاله وروسته دخپل پلرني وطن پرخاوره قدم کښېښوو. دهوايي ډګرپه بې نظميوکي مي واسکټ،څادر،سپيني رخچيني اوسپيني ږيري ډېرپه دردوخوړل. هرچاراسره مرسته کوله او " حاجی صاحب،ايسوبيا "، " حاجی صاحبه راه بتين "، " سپين ګيرې دې واله راشه " اونوردمرستي ږغونه راباندي کېدله. په زړه کي باغ باغ کېدلم چي لږترلږه خود مهاجرت دبې هويتۍ له شواخونه څخه سمدلاسه خلاص سوم. دلته که په وطن کي له اوربدوڅخه نورډېرارزښتونه له منځه تللي دي، دايو ارزښت ، دسپيني ږيري درناوی اودمشراحترام خولاشکرپرځای پاته دئ. رشتياهم په مهاجرت کي خوداحقيقت هره شېبه چاته ثابتېږي چي:

"پردی وطن دمېړوقدرکموينه "

له هوايي ډګرڅخه مي دوتلوپلان نه درلوداوترڅلورساعته انتظار وروسته مي دکندهارپرهوايي ډګرګام کښېښوو(داپرېل نهمه۲۰۱۲ع). ګڼه ګوڼه دونه زياته نه وه. دخپل خوريي ،ګلالي، په لټه کي سوم. په سترګه مي نه سو. په زړه کي مي راوګرځېدل چي نه ګانه سره تېروبېر سوي نه يو. دخلکوله ټولۍ څخه يوه ځوان راباندي ږغ کړه: " هوتک صاحب په خيرراغلي، بل ورسره ملګري ځوان مي له لاسه بکس واخيست اوله ميني ډک روغبړئي راسره وکړ. دغه لومړی ځوان کندهار مېشتی فرهنګي شخصيت ښاغلی فروتن وو، چي دکوم دوست دراتګ په انتظارولاړ وو اوناڅاپي ئې پرماسترګي ونښتلې. بکس ئې موټرته پورته کړاو ما ته ئې دمخ په سيټ کي ځای خالي کړ. مادخپل خوريي دځنډخبره ورته وکړه اوده ويل "مورډې ټول په خدمت کي يو، غم ئې مه کوه". په خارج کي دبې هويتۍ پېټی نورهم سپک سو. د بېګانګۍ روحيي داپلا ښه ټينګه څپېړه پرمخ وخوړه.غاړه مي وکښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اودغروراحساس مي وکړ. له فروتن سره دوې نوري ښځي هم په موټرکي ناستي وې اوده په مهربانۍ سره ډاډورکاوه چي موري !زه دي هم دزوی پرځای یم، هرځای چي دي کور،وي رسوم دي. دې ښځمنوهم ښارته دتلوامکانات نه درلودل او داسي ښکاريدل چي فروتن ځوان نن خدايي خدمتګارۍ ته ملاتړلې ده او بېوزلي و بې وسيلې هيوادوال په داوطلبانه توګه وړياترکوروپوري رسوي. پرهمت، ميړاني اوعالي احساس دې برکت وي. موټرځومتره مخ ته لانه ووتللی چي زماخوږيی راښکاره سو اوله فروتن اوملګري څخه مي ترمنني وروسته خدای په اماني واخيستله اوپه دابل موټرکي مخ پرښارراوهي سوم. دهوايي ميدان شاوخواسړکونه اوودانۍ راته نوي ښکاريدلې خونورنوغر اشنا ،خاوره اشنا ، هوااشنا ،دوړي اشنا ، مرغان اوآوازونه ئې اشنا ،ژبه اشنا ، هرڅه اشنا خوښري (چهرې) نااشنا. کندهارخويووخت داسي ښاروو چي دليکراج هندوخبره يوسړی به دي هره ورځ دوه دري واره په مخه درتلئ. سهاربه دي وختي دقصاب پردوکان دغوښواخيستلو پر وخت وليد ، بيابه دي چارسوته دتګ په وخت کي په مخه درغلئ، غرمه به دي بياکورته دتګ په حال کي سلاماليک ورسره وکړ، ماپښين بيا اوماخستن بيا. پخواپه کندهارکي داخبره دعام وخاص پرخولوجاري وه چي ددې ښار اوسېدونکي که سره ويلتي، هرومروبه دي له خپلوانوڅخه وي. کوچنی ښار وو، خاندانونه ئې معلوم ول، خپښۍ ئې پخپلومنځوکي وي،له اباېي کوروڅخه کډه کول ئې نه خوښول،عنعنيي (دوديزه) تړلنه وه، دکوڅې مشر، دمحل سپين ږيری، دماجت ملااوامام ، دناحيې مامور ،نورسرکاري خلک اود حکومت کارکوونکي به هرچاپښت پرپښت پېژندل. اوس خبره داسي نه وه. دهماغه هوايي ډګرڅخه راته ځرګنده سوه چي ماليدلي زاړه ياپه هديروکي دي،ياپه ليروهيوادوکي، ماليدلي ځوانان سپين ږيري سوي اوله پېژندلووتلي دي، ښارته له شاوخوااولسواليو، ورځرمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولايتواودهيوادله نوروسيموڅخه په سووزره خلک رابهېدلي اوپه ښارکي ميشته سوي دي. اوداهغه لازمي واقعيتونه دي چي جنګونه، جګړې اوپرله پسې پاچاګښتي ئې له ځانه سره لري. پښتانه وايي : په جنګوکي حلوانه وېشل کيږي.

کورته ژرورسېدلو. خوراونور دوستان مي په ليدوډېرخوشاله سول. دغه ورځ مي ټوله دپښوپه سختودردونوتېره کړه. دپړکيوماهيچې مي سره اوښتي وې. نه مي په ناستي ارام کېدئ اونه په ولاړي. ماښام ته زمادپنځوسوکالواشناحاجي اخترمحمدخان له زوی سره يوځای کورته راغئ. دپښوددردداوي اودمالش ملهمونه ئې ورسره راوړي ول. زوی ئې دنرسينګ پوهنه اوتجربه دواړه لرله. زمادتکليف سوده په وسوه. ترڅه آرام وروسته په دابله ورځ سهارپه شنه څړه سمدلاسه دمورو پلار زيارت ته ولاړم اودخپلي پلرنۍ هديرې ټولوقبروته مي ددوعالاسونه پورته کړل. کندهارته زما تر وروستي تګ وروسته زموږپه هديره کي زموږله نږدي خپلوانوڅخه ځلور پنځه قبرونه زيات سوي ول. پاک خدای دي ټول وبخښي.

مسافرته دهرکلي ويلودوده په پښتنوکي غښتلی دئ . زموږکورته هم دخپلوانو،دوستانو،اشنايانو، دکوڅي اومحل دګاونډيانواونورو شناخته خپلوراتګ پيل سو. زياتره ئې زماد اروانښادي موردپاتاله اسيته هم کورته راتلل. زمامرحومه ومغفوره مور حجانۍ بي بي حليمه ،چي موږپه کورکي (ادا) بلله ،د١٣٨٩ ش کال دقوس پر٢٨مه = ١٩ دسمبر٢٠١٠ع کال ديکشنبې په ورځ دسهارپر ځلوروبجوولسو دقيقو په کندهارکي وفات اوپخپله پلرنۍ هديره کي ښخه سوه. جنازې اوپاتاته ئې له بده مرغه ماځان ونسوای رسولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کورکي تريوځه استراحت وروسته دخپلي کورنۍ دمشرانودليدوپه نيامت دکندهاربنارپه ختيځ کي د(عينومېني) په نامه نوي ښارګوټي ته ولاړم. دغه ښارګوټی دفرقي دپخوانۍ سيمي پراورشوودان سوی دئ. دودانېدلوچاري اومفکوره ئې په ځانګړې توګه دښاغلي حميد هيلمندي، محمودخان کرزي اونورودابتکارنتيجه ده. دغه ښارګوټی د يوه عصري اومدني ښارټول وسايل اوامکانات لري.منظم ښاري پلان، عصري ودانۍ، پراخ سړکونه، ښوونځي، دسپورټ ميدانونه، کلينيکونه،عصري مارکيټونه،پوهنتون اونوري لازمي ودانۍ ټولي پکښې په پام کي نيول سوي دي اوځيني خوئې بشپړي سوي لاهم دي. ددغه ښارګوټي دوهم فېزدظاهرشاهي کانال (لو ويالي)شمال ته تر تورو غروپوري غزېدلی دئ. دمځکوبيه ئې فوق العاده لوړه سوې ده او ځينو کسانوته ئې دثروت غونډولوښه زمينه برابره کړې ده. دغه ښارګوټی که له خپل لومړني پلان سره سم انکشاف وکړي اود قدرتمندانودحرص و آز قرباني نسي، دراتلونکي کندهارپر ښکلا او مدنيت باندي ډېري مثبتي اغېزې کولای سي. دکندهارپه عادي خلکوکي ددغه ښارګوټي دمځکو په باب دغصب وقبضي يولړکيسې اورېدلي کېږي چي دصحت وسُقم معلومول ئې ګرانه خبره ده خود افغانستان په جګړه ځپلي ټولنه کي ددغه رازحوادثوداستانونه يونه دئ، دوه نه دي، دري نه دي،بلکي په سوو دي. خودکندهارښاروال ښاغلي عمرعمر پخپله يوه مرکه کي چي د۲۰۱۲ع کال دجون پر۱۲مه نېټه لراوبر وېبپاڼي خپره کړې ده،ويلي دي چي:

"..... ښاروالۍ رياست په ۱۳۸۲ لمريز کال کي دغه ساحه د عينو مېني ښارګوټي لپاره خرڅه کړې ددې ساحې په بدل کي يې د ملي دفاع وزارت ته د تور کوتل په سيمه کي همدومره مځکه ورکړې ده....له لويه سره پر دې ښارګوټي ۹۳ ميليونه ډالره سرمايه ګزاري سوې او وروسته بيا اته سوه ميليونه ډالر د شخصي سکتور لخوا هلته لګول سوي او پانګه اچونه پکښې سوې ده. "

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ د پراخي کورنۍ ځخه څوکوره په همدې ښارګوټي کي اوسېږي او زه دخپل مشراکادزوی مولاناعبدالباري صاحب دليدلوپه نيت ورغلم. مولانا صاحب په قمري حساب نوي کلونوته نژدې سوی دئ. په ځواني کي ئې ددیني علوموزده کړې بشپړې کړې دي اودکندهاردلوی عالم اومحدث ملاشراف الدين اخندزاده عليه الرحمة اودغه راز دمرحوم چټ ملااختر محمداخندصاحب له شاګردانو ځخه دئ. پلارئې حاجي عبدالباقي هوتک د خپل وخت ديني عالم اود پښتوژبې شاعروو ، چي د پښتوژبې ادبي تذکروئې زمادليکنوپربنسټ يادوني کړې دي. مولانا صاحب دژوندپه چاروکي تجارت ته مخه کړې اودعلم لارخني پاته سوې ده .تېرشل کاله ئې په کراچي ښارکي دمهاجرپه توګه تېرکړي دي. په دې وختوکي کندهارته بيرته راغلی دئ،له خپل ورورواوخپلو همتناکوورېروسره په کورکي يوځای اوسي اودکهولت رنځوري شپې سباکوي. زماسره دليدني کتني پروخت ئې زماديوه چاپ سوي اثر (اديب شيخ) په باب ښه دخوندتبصرې وکړې خومائې په خبروکي د حافظې بې نظمي څوواره ومومندله چي پردغه سن وسال باندي يوه طبيعي پېښه ده.زمادغه کتاب دکندهارديوه حقدارعالم اروابناد شيخ عبدالغفورخروټي په باب ليکل سوی دئ. شيخ صاحب مرحوم د مولانا عبدالباري له صميمي ملګروځخه وو.

داپرېل له لسمي ځخه مي کورته دکندهاردفرهنګيانوجوپې جوپې راماتي سوې. سرئې زماپخواني اشنااودوست الحاج فضل محمد پنهان کښېښوو. پنهان صاحب په ځلوېښتمولمريزوکلونوکي دکابل پوهنتون دادبياتوپوهنځي د پښتوځانګي له فارغانوځخه دئ اوښه ډېرکلونه ئې دکندهار ښوونکودروزني په عالي موسسه کي د استاد په توګه وظيفه سرته رسولې ده. چاپ سوي آثارلري.پلارئې، مرحوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لالی ماما نورزی دکندهارله محلي شاعرانوڅخه وو اوغښتلي ملي افکارئې درلودل. پنهان صاحب اوس پرکورناست دئ.

په دغه ورځ دمجلس په جريان کي زماګران اومستعد شاګردمطيع الله جان روهيال هم کورته راغی اودپښتواکبرنامې يوټوک ئې راووړ.

محمدمعصوم هوتک ـ حاجي فضل محمدپنهان
(کندهار ـ ۱۰ / اپريل / ۲۰۱۲ع)

پښتواکبرنامه دحميدکشميري دفارسي اکبرنامې منظومه ژباړه ده چي داروابښادملاجانان اخندکاکړپه قلم په نظم ليکله سوې اود پښتو ژبي دځوان محقق اوپُرکاره ليکوال ښاغلي ډاکټرعبدالرؤف رفيقي په همت په دې شپوورځوکي چاپ سوې وه. دغه چاپي اکبرنامه ما په کندهارکي د خپل سفرپروخت يوځه وکتله، چاپي تېروتني ئې يوڅه په سترګه راغلې اوکله چي کتاب زما له نوروزياتوکتابوسره دپوستې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاري کاناډاته راورسېد ، هغه وخت به که دخدای رضاوه، يوه ځانګړې لیکنه پروکړم. اوس دم درحاله داکبرنامې ناشرښاغلي ډاکټررفيقي ته ددغه مهم اثردچاپولوله بابته مبارکي وایم، توفيق دې رفيق اوبرى دې مل وي. دغه راز دپښتواکبرنامې دناظم اروانباد ملا جانان اخندروح ته دوعاله خپلوفريضوڅخه بولم. دملاجانان اخند نور آثارهم دډاکټر صاحب رفيقي په همت خپاره سوي دي اودالړې ئې ښه په خوندروانه کړې ده. ښاغلي ډاکټررفيقي په دې شپوورځوکي دسراج الاخبار دلومړي کال ګڼې په ښکلي قطع اوصحافت داروانباد علامه حبيبي له ليکنوسره يوځای چاپ کړي دي. پردې چاپ هم خپله تبصره بل وخت ته پرېږدم خوناشرته به ئې مبارکي اوس ووايم.

ډاکټرعبدالرؤف رفيقي څوورځي وروسته (داپرېل پر۱۹مه) ماښام تيلفون راوکړ. دی له کابله کندهارته رارسېدلی وو اوغوښتل ئې راسره وګوري. زه له بده مرغه يوې مېلمستياته روان وم اودی په داسپاچمن ته خپل کورته تلئ. دلنډوخبروپه ترڅ کي مي داکبرنامې مبارکي ورکړه اودبياليدوپه هيله مي ورسره خدای په اماني وکړه.

داپرېل پريوولسمه دکندهارد تاج محل هوټل په خوشبخت سالون کي يوه واده ته دعوت سوی وم. دکندهارښاردعمراني پراختياووپه لړکي د ودونوسالونونه هم په عصري اومجلله توګه ودان سوي دي. خوشبخت سالون په پخواني نوي ښارکي موقعيت لري. په دغه واده کي ځوان شاعرښاغلی بشارت هم ځان راته معرفي کړ. اشعارمي پخوا لوستي ول. په دې شپوورځوکي ئې شعري مجموعه هم چاپ سوې وه. ډېرمستعدځوان دئ چي زه ډېراميدونه ورته لرم. ګران بشارت زماد پخواني اشنا محمدموسی توخي زوی اودکندهاردمشهورفټبالر کاکو ابراهيم جان لمسی دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسبائي چي دپنجشنبې ورځ وه،په همدې سالون کي داروانښاد شهيدعبدالاحدهيلمندي دکورنۍ ديوه غړي دواده مراسم نيول سوي ول چي زه هم ورته دعوت سوی وم. په مراسموکي مي ډېرشناخته خېل اوشاگردان وليدل. په هغو کي مى له حاجي رؤف جان هيلمندي، فريد ميوندي، رحيم الله هيلمندي ، ډاکټرعمري(دپنجوايي دگل اغا زوی)، دعالي دارالمعلمين له استاد عبدالله خان اونوروسره مي خواږه مجلسونه وکړل.

کندهاريان دجمعې ورځ له قديمه څخه په ارغنداوکي په مېلوکي تېروي. زه هم پسله ډېره وخته دارغنداوباباصاحب ته له ملگروسره مېلې ته ولاړم. ارغنداوتک شين وو. که څه هم دتوتواوالوچه وو د رسېدوموسم وو، خودهواسوړوالي حاصلات يوڅه ځنډولي ول. ارغنداو ته له ښارڅخه په زرو خلک پرموټرسايکلانواوموټروکي هره جمعه ځي. دباباصاحب دزيارت نوي ودانۍاودتخت نورشاوخوا عمراني ځايونه اوباغچې دگل اغاشېرزي دلاس يادگارونه دي. په دې شپوکي دباباصاحب پربرابرې دارغنداوپرروددباندي دښاغلي ډاکټر توريالي ويساپه تلاښ يوپوخ پل هم ودان سوی دئ چي دارغنداو اوسېدونکواونورومېله والوته ئې دتفريح اوورځنيوچارو ډېر سهولتونه برابرکړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارغنداو په باغ کې زما پخواني یاران

دکندهار مستانه خلک او ځوانان امنیتي ملحوظاتو ته په بې اعتنایۍ سره دجمعې دورځو مېلې په هیڅ ډول نه قضا کوي.

دارغنداو باغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دټرافيکي عراده جاتوډېرښت دښارحالت يوڅه بې نظمه کړی دئ، ټرافيکي پېښي ئې زياتي کړي دي. دټرافيکي ازدحام پرځنګ په ښارکي دبهرنيانودپوځي عرادوتګ راتګ هم خلکوته خوراډېر مشکلات پېښ کړي دي. کله چي دغه قواوي دښارپه کومه سيمه کي تېرېږي، دسيمي ټول ټيلفونونه سمدلاسه له کاره ولوېږي. تلاښی او پر سړکانوباندي امنيتي پوستي هم دښاردټرافيکي بې نظميوپه عواملوکي راځي.په ښارکي عملا جنګي حالت محسوس دئ خوخلکو دڅولسيزوجګړه ييزوشرايطوله اسيته له دغه رازحالاتوسره دتطابق فوق العاده استعدادموندلی دئ اودجدي پېښوپه مقابل کي ډېربې پرواسوي دي. خوراسختي شپي وورځي په بشپړه حوصله مندي سره تېروي اوپه ورځني ژوندکي ئې دومره زيات توپيرنه پېښوي. افغانان په رشتياسره سرسختي خلک دي. کشکي ئې له دغي سرسختی څخه ناوړه استفادې نه کېدلای.

دښاروضعي ته په کتوسره څوک ويلای سي چي په عمومي توګه له فقر و بېوزلیِ اوبېکاریِ اوبې روزګاریِ،دچارواکو له نااهلیِ اوبې کفايتیِ‌سره سره د ښارديوشمېرخلکوپه اقتصادي اومدني حالت په نسبي توګه ترپرخوايوڅه مثبت بدلون راغلی دئ.ايکاش دجګړواوباروتونوم زموږله ګران هيواد څخه دابدله پاره ورک سوی وای.

دخلکوپه ژوندکي دمثبت اقتصادي بدلون پرځنګ په کلتوري برخه کي هم ژوربدلونونه ترسترګوکيږي. دي بدلونونوته ناظرين له دووزاويوڅخه ګوري. هغه کسان چي دکندهارپخوانی کلتوري حالت پرګران وو، دي بدلون ته دانحطاط نوم ورکوي. وايي چي موږډېرش ځلوبښت کاله پخواښاري کلتوردرلود، دعصريت اومدنيت پرلور ګامونه که څه هم سوکه او ورو ورو اخيستل کېدل، خوزموږدټولني

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرمزاج برابريون وو ، دتعليم اوتحصيل مسئله ديوه منلي ضرورت په توګه زياتروخلکومنلې وه اودښاراوشاوخوا اولسواليوهلکان اونجوني له ځومحدودواستثناووپرته په منظم ډول ښوونځيواوبيا عالي تحصيلاتوته روان ول، دقومي تفوق روحيې وروستی سلګۍ وهلې اوپه ورځني ژوندکي ئې مطرح کېدل دوروسته پاته والي نخښه بلل کېدله اوخلکوځان ځني ژغوره،معنويت پرماديت باندي غښتلی وو،په ښارکي مدني اوښاري مناسبات دپرمختګ او ودي پرلور پراخېدل، دخلکوپه ژبه کي دښاري کلتورکلمات اوآداب دعامېدلوپه حال کي ول، دخلکوجامې اوکالي دعصرله غوښتنوسره دمطابقت پر خوادسکښت په حال کي وې، اونور او نور. خواوس په ښارکي د کليوالي کلتوراو ژوندښاني زياتي محسوسي دي اوپرتېرولنيزو مناسباتواوژبه باندي دځلوروليسيزومهاجرت اغېزودښار دخلکوهغه کلتوري وضعه شاته ببولې ده،چي دمورينوديوي پېړۍ مجادلې په نتيجه کي منځ ته راغلې وه.

خوبله ډله کسان بياچي هرڅه دمادي منافعوپه تول تلي،دې حالت ته ديوې جدي پېښې په سترګه نه ګوري اويوطبيعي بدلون ئې بولي.

ماچي دښارله خلکوسره کتل، دهغوپه ژوندکي مي ډېرونډدکرښې هاخواژبني اصطلاحات، لهجوي ځانګړتياوي، دود ودستور،کره ورہ،اونورکلتوري اثرات زيات ترسترګوکېدل اوداپديده راته په دغه سيمه کي داولس داوږده مهاجرت پيداوارايسېدله. ددې پرڅنګ بيا د ښارپه خلکوکي دګاونډيوهيوادودناوړو نيتونوپرضددنفرت روحيه ترپخوازياته محسوس کېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چي به کله کله دخپلو خاطرو يادونو پخوانيو کلونو ته ورسره يووړم، نودخپل زلميتوب دوخت کندهاربه مي دزړه له کومي ويادېدئ او په ارمان خومي ئې يوه ورځ ترسترګو بې اختياره اوښکي راتوی سوې.

داپربل پرپنځلسمه انجنيرشېرشاه رشاد، چي په همدغه ورځ دجاپان له سفره راستون سوی وو، کورته راغئ.شېرشاه رشاددعلامه رشادبابا دريم دانشمندزوی دئ چي دعلامه رشاداکاډيمۍ پرانتظام سربېره په عينومېنه کي ديوه کلينيک دچلولو او په کندهارپوهنتون کي دتدريس چاري هم پرمخ وړي. دعلامه رشادباباداآثارو په خوندي کولو، چاپ ته دآماده کولواوخپرولواودهغوی دبې جوړي کتابتون په سمبالولواو عامه استفادې ته دتيارولو په کارکي ستړيانه پېژني.

دهمدې ورځی په غرمه په عينومېنه کي زمادګران دوست حمدالله صحاف په کورکي مېلمه وم. مېلمستياته ښاغلی حبيب الله رفيع او ملګری ئې ښاغلی تدبيرهم راغلي ول. رفيع صاحب په پېښورکي د پښتودعالمي کنونشن غونډې ته بلل سوی وو. په غونډه کي ترګډون وروسته کوئټې ته اوبياله هغې لاري څخه کندهارته راغلی وو. دغه ورځ وشپه ئې له صحاف صاحب سره تېرولـه اوپه داسبائې کابل ته روان وو. دوه درې ساعته مودزړه خواله سره وکړه. مېلمستياته زماپخوانی اشناعبدالحميدپوهمل هم راغلی وو. دی په کراچې ښارکي اوسي. زه چي شل کاله پخوا په کراچې کي اوسېدلم، له ده سره مي ليدنه کتنه زياته وه. هغه وخت ئې دشعرويلوهڅه کوله اوليکلي شعرونه به ئې ماته د اصلاح له پاره راوړل. دشعرويلولاراوس څني پاته سوې وه خودنثرپه برخه کي ئې دغذايي رژيم په باب يوکتاب له انګرېزي ژبې څخه ژباړلی اوخپورکړی وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګران روهيال په همدغه ورځ زماديوه کتاب (پښتومتون سمېدل غواړي) دلومړي ټوک ځوجلده راته راوړل. دغه اثرپه داپرون کي له د لاهورله مطبعې څخه رارسېدلی وو.

دمېلمستياپه پای کي ښاغلي حمدالله صحاف دخپل خطي کلکسيون څخه دعبدالرحيم هوتک دېوان،دجانان فدوي دېوان اوادآدم نومي متصوف شاعردېوان دکتلواوچاپ ته دآماده کولوله پاره راوسپارل. دجانان فدوي اوعبدالرحيم هوتک ددېوانوپاڼي مي سرسري واړولي راواړولې. دتصادف خبره ده چي په دواړودېوانوکي د(هيواد) کلمې پراستعمال باندي پېښ سوم چي دوطن په معنائې راوړې وه.

جانان فدوي ويلي دي:

نه مي داغ که خپل تندی په اوردميني
نه ورک شوی پرهِواديم دربَدَر
(دخطي نسخې ۸۸مخ)

عبدالرحيم هوتک ويلي دي:

ځان خالص دياړپرذکرکړه رحيمه
څه ارمان دِ پرپرياړانودهوادکړي
(خطي نسخه-۳۰ مخ، د "ړ" رديف، د۱۲۷۷ هق = ۱۲۳۹هـ ش کال استنساخ سوې نسخه)

ياېل ځای:

زه رحيم په زړه خراب يم،دِاملاددرتراب يم
خوارغريب پربخاراِيم،دهِوادياړمي ياد ېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددغه خطي دېوان دپای پرمخ باندي دالاندي لنډۍ کښل سوې ده:

ولي به نه ژاړم عالمه
ځمادلالي په ميان کښې راغله هِوادونه

دپښتونخواځيني محققين له (هيواد) کلمې څخه د(وطن) معنا اخيستل نوې ايجادسوې پديده ګڼي اودپټې خزانې دجعليت ثابتولو په ناکامه هڅه کې ئې ددليل په توګه راوړي. عبدالرحيم هوتک او جانان فدوي دپټې خزانې دليکوال دعصروزماني خلک دي اود عبدالرحيم هوتک د دېوان دغه خطي نسخه دپټې خزانې دنشر و اشاعت (۱۳۲۳ش) تر وخت ځلوراتيا(۸۴)کاله پخوا استنساخ سوې ده اوپه هغې کې د(هِواد) لغت د (وطن) په معناکارسوی دئ. له موضوع سره دارتباط په خاطر بايد ووايم چې (هيواد) کلمه اوس دچاخبره په معياري ليکدود؟کې په اوږده ياء (مجهوله ياء) سره د(هېواد) په بڼه ليکله کېږي. دغه رازليکنه ئې زماپه فکرنوې پديده اوناوړه بدعت دئ چې مخنيوی ئې په کاردئ.

دبنادی ليکدوددي سې، په سفرنامه (يونليک) کې لاهم نه يم ځنې خلاص. دخوشحال خان خبره " که هرڅوئې سازومه نه سازېږي". بيرته به دخپل سفرنکل ته راوګرزم.

دعبدالرحيم هوتک دېوان ددغې خطي نسخې فوتوکاپي اودآدم دېوان اصل نسخه مې اوس (د۲۰۱۲ع کال دمی دوه ويشتمه)کاناډاته راسره راوړې ده او کار مې پرشروع کړی دئ.

داپريل له شپاړسمې څخه کورته دکندهارپوهنتون دمحصلينوراتګ دخپلومونوګرافوپه ليکلوکې دلازمولارښوونوپه خاطرپيل سو. ددوی مينه اوعلاقمندي اوپرخنګ ئې دمدارکواولارښوونونېستې دې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅولم چي په شپوشپودوغوزلميومغزونوپه لارښوونه کي خوب پر ځان حرام کړم. په دې وطن کي دځوانواستعدادوکمی نسته، خو افسوس چي جګړې اونوري ناخوالي ئې مخي ته خنډدي.

په دغه ورځ په ښارکي امنيتي تدابيرزيات نيول سوي ول. ويل کېدل چي په لوګراو ځينونوروولايتوکي وضعه ناآرامه وه. دښارنني حالات دهغوولايتو د ناآراميوله امله احتياطي تدبيرونه بلل کېدل. خلکو دپخواپه شان خپلو ورځنيوکاروته دوام ورکاوه خودښارګنه ګونه لږڅه کمه سوې وه.

داپرېل پراووه لسمه غرمه زماداشنااودمرحوم شيخ عبدالغفورخروټي دکشرزوی حاجي ظاهرجان کره مېلمه وم. دمرحوم شيخ صاحب پر

مشر،دانشمنداوشاعرزوی ښاغلي احمدصميم سربېره دکندهارنور منوراوتحصيل يافته دوستان اومتعلقين هم راغلي ول. دتېروختونو اوخاطروپه يادموډېري کيسي وکړلې. دخبروپه جريان کي دټولو حاضرينوشکايت له هغه اختناق څخه وو، چي دکندهارپه محيط کي د منورينواوتحصيل يافته ووپه مقابل کي موجودوو. دتعليم اوتربيې په برخه کي ئې د کندهاري زلميودحق تلف کېدلوپه باب خواشيني ښووله . په موضوع کي له شاملودواړومخالفواوموافقوڅخه ګيله من ول.

په دغه ورځ مازيګردکندهارځوان اومستعدفرهنګي اودولتي شخصيت ښاغلی پتيال کورته راغی دخپل ډېراخلاص اوصميميت ښوولوپه ترڅ کي ئې کندهارته زمادسفرله بابته خوشالي وښووله. دمجلس په منځ کي دروهي ادبي بهېرښه ډېری غړي په ګډه سره کورته راغلل. دماښام لمونځ مودبهېردیوه ځوان غړي په امامت اداکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

روهي ادبي بهيرپه کندهارکي دفرهنګي کسانودغونډېدولوی مرکز دئ. وايي چي دامرکزپه لومړي سرکي دعلامه رشادپه نامه نومول سوی وو ، خووروسته ئي دځينومصلحتوپه خاطرنوم په روهي ادبي بهيرباندي واووښت. ددغه نوي نامه نسبت ئي دافغانستان دلوی او متفکرعالم اروانښادمحمدصديق روهي نامه ته سوی دئ چي ددغه دروند پښتون نوم په حقه سره ددغسي يوه انتساب څه ، چي تردې لاهم دزيات درناوي مستحق دئ. اروانښادروهي صاحب دهيوادله سترو علمي اوادبي افتخاراتوڅخه ګڼل کېږي. دبهيرله غړوسره مي ددوی په اووه نيزوغونډوکي دګډون وعده وکړه. داغونډي دهري پنجشنبې په ورځ ماپښين دبهيرپه مرکزکي کېږي.

داپريل پراتلسمه دماپښين پردرونيموبجوداستادډاکټرعبدالرازق پالوال کورته ترتيلفوني خبرشرط وروسته ورغلم. داستادپالوال صاحب کوردکندهارښاردکابل دروازې په شمالي کلافصيل کي د پخواني پاتاوپرغاړه واقع دئ. دغه کورئي پلرنۍ مېنه ده. داکورما پنځوس کاله پخواليدلی وو اواوس مي له ځينوشکلي بدلونوپرته په هماغه پخوانۍ بڼه وموند. دپاتاوپُل دښاروالۍ له خواپه پاخه شکل جوړ سوی،خوله بده مرغه دکوڅې دکثافاتواچولوپه مرکزباندي بدل سوی وو. زمادورتګ پر وخت دکثافاتوله کوټي څخه دودونه پورته کېدل اوداسي ښکارېدله چي کوم چااوروراچولی وو. په دغه شان کور کي ديوه سترافغاني محقق ، توکمپوه،ژبپوه اوپه عالي تحصيلاتو سمبال دکتور استوګنه زموږدجهالت څلبلي تولني اودهغې دنااهلو چاروا کود علم دښمنه خصلت ښه څرګنده نمونه وه.پرتندي مي دحقارت خولې راماتي سوې اودخپلي ټولني پرخواره بوښکيتوب مي په زړه کي په کوکاروسره وژړل. په يويشتم قرن کي ددانشمندانودغه راز حالت علم اوپوهي ته سپکاوی راته وايسبدئ ، انسانيت ته په سپکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتل راته ښکاره سوه اوزموږ له ادعالرونکو په اصطلاح فرهنګي غټانو ځنځه مې ډېره ګيله وسوه. په کارخوداوه چې دغه ستراوفاضل دانشمند ته دنړۍ دډالرونو په دغوسيلابوکي چې پروطن رابهېږي اود څو حريصو کسانوجيبونه په ډکېږي،يومطمئن اودده له شان سره سم استوګنځی جوړسوی وای، ده ته دتحقيق اوڅېړني وسايل حتی المقدورېرابرسوي وای،اوده خپل قيمتي وخت دکتوي په پخولواوله بازارڅخه دپيازوپتاتوپه راوړلونه مصرفولای. افسوس پرداسي ټولنه چي هغسي دانشمند ئې، چي دپښتو۔ جاپاني قاموس جاپانی ليکوال (نواتاتېځو) ئې په شاګردي باندي وياړي، خوده ورځنی ژوندپه دغسي خواشينوونکي حالت کي وي. دامنم چي دکتورپالوال به پخپل ټول عمرکي دخپلي مستغني ککرۍ په حکم چاته دطمع سرټيټ نه کړي، خوموږته هم يوڅه انصاف په کاردئ. ماپخپل ټول عمرکي دعلم او دانش له ځښتننانوسره دومره جفانه ليدلي وه اونه دي بياخدای راويني.

استادپالوال صاحب په دغه ورځ په کورکي يوازي وو.دخونود مخ په برنډه کي ئې کمبله اواره کړې اودمچانوله تطاول ځخه ئې دنجات په خاطرځانته دزرغونې جالۍ يوه قفسچه غوندي پناهګاه جوړه کړې وه. په مينه اوصميميت سره ئې کورته وربللم ، مېوه ئې راته کښېښوولېه اوپه دغه اسکېرلي مېنه کي ئې دعلم اوپوهي له درانه برکت اوفيض ځخه ښه ډېرمستفيدسوم.زمادنوي چاپ سوي کتاب (پښتومتون سمېدل غواړي) دنشرمبارکي ئې راته وويله. دغه کتاب په همدغه ورځ روهيال صاحب ورته رارسولی وو.دپښتوژبي پرخواشينوونکي حالت او پر ورځنيوناخوالوموږډېره خروښ سره وکيښښ. دقوم پرجهالت اود قبيلوي ذهنيت پرخپرښت موخواشيني وښووله. زمادورځني پروګرام د وخت محدودوالی مودمجلس ددوام خنډسو ، که نه شپې شپې موبايد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه غوټي سره سپړلي واى. دخبرو په جريان کي راته څرګنده سوه چي دکتورپالوال صاحب اجتماعي ناخوالوډېرسخت ځبلى دئ. که زه ددوى په موقعيت کي واى، پرغرواو رودو به مى مخ نيولى واى.په ډک زړه مي رخصت ځني واخيست اوخپل استوګنځي ته رهي سوم. له کورڅخه له راوتلوسره سم هغي دروازې ته ودرېدم، چي يووخت پکښې اروابښادمولوي صالح محمدهوتک اوسېدئ. له دې کورسره زمادوړکتوب اوزلميتوب ټول يادونه تړلي ول. په دغه کورکي يووخت دافغانستان په سطحه علمي هستىۍ راغونډېدلي. اروابښادوزير محمد ګل خان مومنددغه کورته په واروواروراغلى وو. اروابښادمحمدامين خوګيانۍ ته په دغه کورکي دعزت مېلمستياوي کېدلي،دکابل او کندهاراعزّه وو په دغه کورکي خپله ورکه موندله اوپه راتګ سره به ئې خوشالي ځرګندوله. خونن پکښې دکوځې ديوه پخواني ګاودار د غواوو ګورم پنډ وو !! پريوه قوم چي دغفلت دونه درانه پېڅول پراته وي، پاى به ئې هرومروهمداسي وي.حميدوايي:

ډېرزمري کړه زمانې دتماشو
ننوزي يې په غارګيدړپيشو

تردې کورچي مخ پرشمال راتېرسوم، دشهيدمولوي عبدالواسع اخند زاده کورته ودرېدم . نااشناکوچنيانوئي دکورمخي ته لوبي کولې. نه مي داروابښادمولاناعبدالخالق واسعي نوراني څېره پکښې وليدله نه مي دخپلي مورنۍ انا(نيا) اودهغې ددانشمندوخويندوټولۍ تر سترګو سوه چي داسماني فرشتوپه څېربه ئې سپين سپين پوړني پر سرو اوقرآن شريفونه په غېږکي ول اومولوي خوګيانۍ صاحب به د "جنتيانو " په لقب نازولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تردي درگاه هم تېرسوم،دشهيدبابازيارت ته مي لاس پورته کړ، داحمد
شاهي عصرداشرف الوزراءوزير شاولي خان باميزي دکوردروازې ته
يوه شېبه تکيه سوم، نورمي له شنوخته ډک زړه مجال رانه کړ، چي
ورته تم سم، په کوڅه کي يوه خالي ريکشا راباندي پېښه سوه اودخپل
استوگنځي په نيت ورختلم.

په دغه شپه چي خپلوچورتواخيستی وم،دشپې داتوبجوپه شاوخوا
کي يوې درنې چاودني دچورتولړۍ راوشلوله اوکورئې راولړزاوه. د
کورپه کوچنيانو چيغي گډې سوې اوپه ځغاسته مودکورزېرخانوته
پناه يووړه. له چاودني سره متصل دسپکووسلوڅوټکان هم وسول. په
سيمه کي مرگوني خاموشي خپره سوه. څه شېبه وروسته مي دامنيتي
موټرانو او اوروژلوموټرآوازترغوږسو. له زېرخانې راووتلم، د
امريکايانو موټر هم سيمي ته راورسېدل، الوتکي هم په فضاکي را
ښکاره سوې. ترڅه آن وروسته يوونيم له کوروځخه راووتل اومعلومه
سوه چي زموږ دکورپر مخامخ دکثافت دانيوپه منځ کي دووځای
پرځای سوو بمونوانفجار کړی وو، چي ظاهراخوئې انساني تلفات نه
درلودل. دشپې خوب را څخه وتښتېدخودکورنورغړي لکه هيڅ چي
پېښ سوي نه وي، په خرهاري بيده ول. په داسبائې څرگنده سوه، چي
دبرايې شپې چاودني د سرتلفات نه درلودل خوله کثافت دانۍ څخه
غلبېل جوړسوی وو. دکندهارمحلي مېډياهم په دې باب څه ونه ويل.

داپربل پرنونسمه غذايي تسمم راته پېښ سو. داهغه مصيبت دئ چي
ماواروله خارجه ورغلي کسان زياتره ورسره مخامخ کېږي.
دوستانودواوي کورته په منډه راورسولې. گران روهيال هم دباران په
شرپ کي دشېرشاه رشادپه لارښوونه دواوي راته راوړلې. باران
لوندخيشت کړی وو، خوله ده سره زمادروغتياغم وو، په ځان کي ئې
ری نه واهه.دشپې له خوادبناغلي ويسامېلمه وم. خومادخدای په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نعمتوکې له خالي مستوپرته په بل شي ځکه لاهم ونه کړه. په دغه شپه مې له ډاکټرجباراوډاکټرعبدالقیوم پخلا سره هم ترډېروکلونوورو سته وکتل. دوی هم په خورک کې د احتیاط توصیه راته وکړه. دشپې تر ناوخته موخوږې بانډاروکړ.

په د اسبامي ،چې دجمعې ورځ وه،هم سرراته ګنګس وو. اوبه مې ډېرې ضایع کړې وې، دوستانو مې پوښتنې ته ټیلفونونه راکول. دجمعې ورځ مې په کورکې تېره کړه. دارغنداومېله راځخه پاته سوه. په مازیګرکې حاجي ظاهرجان اوزمادپوهنتون دوختواشناحاجي عبدالله اوځونور زلمیان کورته راغلل. دحاجي ظاهرجان زوی دکابل پوهنتون داد بیاتو پوهنځي دالماني څانګې محصل وو. دژبې اودپښتنوداصل ونسب په باب ئې پوښتنې راوړې وې . مایوځه تفصیلي جوابونه ورکړل اود پښتني قبیلې اوروایتې ربښې کتاب دوهم چاپ مې هم ورکړ. دشپې له خواحمدالله صحاف او وروړئې سمیع الله کورته راغلل.صحاف صاحب دخپل خطي کلکسیون جوړسوی کتلاک دمشورې له پاره ورسره راوړی وو. ښه پوره خواري ئې په کښلې وه. دخطي نسخو شمېرئې ۱۹۸ نسخوته رسېدئ چې په کمپیوټرکې ئې په ښه سلیقه تنظیم کړې وې. مادد غه کتلاک دچاپولوسپارښتنه ورته وکړه. د حمدالله صحاف خطي کلکسیون په سیمه کې له غنیمت کلکسیونو څخه دئ. دی دنورو کسانوپرخلاف دخپل شخصي کلکسیون آثارد محققینوپه واک کې ورکوي. داکارئې دخوراډېرې ستاینې وړدئ.

زه چې دداځوورځوپه جریان کې دکندهارله بېلابېلو خلکواودمختلفو اقشاروسره مخامخ سوی یم، ټولوپه یوه خوله دکندهاردپخواني ښاروال شهیدغلام حیدرحمیدي دکارنامونوصیف راته کاوه. دده د کاراوفعالیت، دده دپاکنفسی، دده دوطندوستی اوپه کارکي د جدیت بیانونوتمام نه درلود. شهیدغلام حیدرحمیدي دارغنداو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوهک کلي د سردار عبدالحميد خان د کورنۍ غړی وو چي د۲۰۱۱ ع کال دجولای پر۲۷ مه ئې دخپل کار په دفترکي ديوه ځانمرگي بريدله امله خپل ژوندله لاسه ورکړ. دده دوژلو په ورځ مادغه ياداښت دځان له پاره اخيستی وو:

" نن (۲۷جولای ۲۰۱۱ع) دکندهارښاروال پخپل دفترکي دځانمرگي بريدله امله ووژل سو. په افغانستان، خصوصاکندهارکي له څه مودې راهيسي ددغه رازوژنولړۍ روانه ده. راتلونکي دېره تياره معلوميږي.
غلام حيدر حميدي د غلام سرور خان حميدي زوی او ۲۵ کاله پخوا د کندهار ولايت د ارغنداب ولسوالۍ د کوهک په کلي کي زيږېدلی وو. لومړنۍ زده کړي په خپل پلرني کلي کوهک کي کړي او ۱۲ ټولگی يې د کندهار په ميرويس لېسه کي سرته رسولي وې.ترهغه وروسته ئي د کابل پوهنتون دتعليم وتربيې پوهنځۍ څخه دفارغېدلوسند اخيستی وو.د کندهار ښاروال غلام حيدر حميدي دوې لوڼي او يو زوی پاته سوي دي. "

ښاروال حميدي دعلامه رشاددمقبرې په محوطه کي ښخ دئ. پرقبرئې شنخته ولاړه ده.پاک خدای دې وبخښي.

داپرېل پرشپاړسمه دمرحوم عبدالباري خان اشنا لمسي دشهيد انجنير عبدالطيف اشنازوی محمدآصف اشناکورته د خپل مونوگراف په باب ،چي موضوع ئې دخپل نيکه عبدالباري خان اشنادعلمي وادبي کار څېړنه وه،دمشوروغوښتلو په نيت راغلی وو، ماورته ويلي ول چي اشنامرحوم دعکسويوقديم البوم پخپل لاس برابرکړی وو، که ددغه البوم له عکسوڅخه دخپل مونوگراف له پاره ځيني عکسونه انتخاب کړې، ښه به وي. ده راسره ښه کړه. دمونوگراف له پاره مي ئې خپله يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاطره هم وروسپارله چي په مونوګراف کي ئې راوړي . خاطره مي داسي ورته ليکلې وه:

(دادشپږپنځوسوکالوزړه خاطره ده،هغه وخت زه لس کلن لانه وم،چي پلارمي دملاګلدادکوځي پرمخامخ دعطارۍ ديوه دوکان خښتن پرملامحمدنوراخندصاحب باندي شاګردکړم. ملاصاحب زموږ د کورنۍ له نورومشرانوسره هم محشورووواوپلارمي په دغه ورځ ورته وويل : " ددغه وراره دي ديني روزنه وښوونه،ماستاسي پرغاړه واچوله". ملاصاحب په دوکان کي خپل څنګ ته کښېنولم اوپه ډېره مهرباني ئې نوم راخخه وپوښت اوتريوڅونوروپوښتنووروسته ئې زماپلارته وويل چي: "شروط الصلوة ورهديه که،سرله سبادي راځي".

دتدريس دالړۍ څوکاله پسې اوږده سوه.

ملاصاحب هډور،غنمرنګه، لږڅه چاغ سړی وو،په لوی بالاکرزکي اوسېدئ. دغه کلی دکندهارښارختيځ ته دکوچني بالاکرز او بختيارو تر منځ پروت دئ، دی به سهارله کوره ترلمانځه وروسته دوکان ته پلی راتلئ. دوکان ته تررسېدلودمخه به ئې دکابل بازارسماوارچي ته دچايوفرمايش ورکړاوله نانوای څخه به ئې توده ډوډۍ راواخيستله. په دوکان کي به ئې ترسباناري دمخه ددلائل الخيرات شريف وظيفه وکړه اووروسته به نوددوکان په تنظيم بوخت سو.

پردوکان به تل يويادوه تنه سپين ږيري ناست ول اوزياتره به ځوان طالبان دپوښتنودحل له پاره ورته راتلل. ملاصاحب سربېره پردې چي دديني علوموا ستادوو،له عصري تعليماتوسره ئې هم مينه وه، خپل زامن ئې ټول په ښوونځي کي شامل کړي ول اويوزوی عبدالباري خان اشناخوئې په کابل کي دادبياتوپه څانګه کي د تحصيلاتو تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشپړېدو وروسته دکندهارولايت دپوهنې مديرهم مقرسو،چې مائې په لېسه کې دشاګردۍ وياړلاره.

ملاصاحب ته هره ورځ دطلوع افغان اخباردوکان ته راوړل کېدئ. ټول ئې مطالعه کاوه اوپه دوکان کې له ناستوکسانوسره به ئې دهغه پرمطالبوباندي تبصره کوله.

زه چې دمرحوم ملامحمدنوراخندصاحب مهربانه رويه،حسن خُلق اوپرشاګردانوباندي تراندازې زياته پېرزوينه رايادوم د " هرهډدې وجنت ته سي" تردوعابله لويه مجراينه اودحق اداينه نسم ورته موندلای.

دتصادفاتوخبره ده ،چې سږکال (۱۳۹۱ش) په حمل مياشت کې چې مې خپل پلرنې ټاټوبې کندهارته دراتګ سعادت په برخه سو، دمرحوم ملاصاحب کړوسی،دمرحوم عبدالباري خان اشنالمسی او د شهيد عبدالطيف اشنازوی،ګران آصف اشنامې ليدوته راغئ اودخبروپه ترځ کې ئې پرخپل نيکه باندي دليکنې (مونوګراف) يادونه وکړه. خدای (ج) دې پرهمت برکت کښېږدي. داځوکرښې مې د خپلو مرحومينو استادانوپه يادورته وکښلې،چې دليکنې په يوه برخه کې ئې ورسره يوځای کړي.
محمدمعصوم هوتک
کندهار_۲/۲/۱۳۹۱ش"

ګران آصف اشناداپرېل پر يوويشتمه ئې دخپل نيکه په لاس ترتيب سوی دعکسوالبوم کورته راووړ. ددغه البوم ټول عکسونه خورازيات تاريخي ارزښت لري اوماپکښې دخپلې دوولس کلنۍ عکس هم پيداکړ. کېسه داسې وه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۱۳۳۸ ش کال په افغانستان کي دصدراعظم سردارمحمدداودخان په نوښت دلومړي ځل له پاره دمعلم ورځ په ټول افغانستان کي په شاندارومراسموسره ونمانځل سوه. په کندهارکي ددغي ورځي په وياړداحمدشاه باباپه ليسه کي درانه مراسم جوړسوي ول چي دوخت نائب الحکومه ، محمدصديق خان وزيري، دقول اردوقوماندان جنرال خان محمدخان اوکندهارښاروال محمداکبرخان هم برخه پکښي درلوده. دمراسموپه لړکي دده خوجې ښوونځي زده کوونکويوه ترانه هم وويله چي دتراني په دغه ټيم کي زه هم شامل وم . ترانه دده خوجي ښوونځي يوه ښوونکي ګل محمدخان،چي دکندهاردکوچني بالاکرز اوسېدونکی وو ، جوړه کړې وه اوموږدده له لارښووني سم له موزيک سره يوځای په ګډه وويله. ددي ترانې ځېنده مي تراوسه لاهم په حافظه کي سته. په دې ډول:

رحيم رحمانه-غواړوله تانه-لوړترهرچانه-افغانستان
ياذوالجلاله-مي کړې زواله-ګرزوسرشاله-موږېپه هرآن
ورځ دمعلم ده،معلم استاد
لوی خدمتګاره،دخپل هيواد
يوښه پالنه-بل ئې روزنه-کړي دوطنه-دی په ښه شان

ددغي تراني دويونکوعکس داروانښادعبدالباري خان اشنا، چي په دغه وخت کي دکندهاردمعارف مديروو ، په ترتيب سوي البم کي له توضيح اونېټي سره يوځای موجودوو. مائې کاپي دآصف جان اشناپه اجازه له ځان سره واخيستله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتراني ويونکودوهم کتاردښی خوااول تن ،چي د سره رنگ په نخښه نښاني سوی دئ،زه (معصوم هوتک) يم چي دغه وخت دده خوجي د لومړني ښوونځي په پنځم ټولګي کي وم.دتراني دډلي سرټيم چي مايکروفون ته ولاړدئ، فتح محمد نومېږي . دی له ښوونځي څخه ترفارغېدلووروسته څه موده معلم وو. زه چي په کراچي کي اوسېدلم (۱۹۹۰ع) ده هم په پاکستان کي دمهاجرت شپې تېرولې او په سهراب گوټهـ کي دوکان کاوه. دده ښي لاس ته ولاړتن گل محمدخان ښوونکی دئ. دتراني شعر ده ويلی اود کمپوزکارئي هم سرته رسولی وو.دگروپ شاته سرمعلم محمد هاشم خان ولاړدئ.

دده خوجي لومړنی ښوونځی دميرويس نيکه له لېسي سره په څنگ کي داوسني عالي دارالمعلمين دوداني پرځای واقع وو. دلومړني ښوونځي اولېسي وداني دمجاهدينودواک موندلوپه لومړي کال له بېخه ورانه سوه. اوس ئي پرځای دښوونکودروزني دعالي موسسي په نامه نوي څومنزله ودانۍ جوړه سوې ده. دده خوجي لومړنی ښوونځی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته دتجربوي ښوونځي په نامه واووښت چي اوس هم په دغه نامه فعال ښوونځی دئ.

داپرېل پر۲۲ مه (۲۰۱۲ع) مي دعلامه رشادکتابتون وکوت. داکتابتون دعلامه رشادباباپه کورکي،چي دکندهارښارپه اوله ناحیه کي دسردارمددخان چوک ته څرمه واقع دئ، دعلامه باباتروفات وروسته دده دفرهنګپال زوی استادشیرشاه رشاد اودده دکورنۍ دنوروغړوپه مرسته تنظیم اوترتیب سوی دئ. دترتیبولوپه کارکي ځوان اوفعال فرهنګي شخصیت ښاغلي خلیل سروري هم ډېره خواري کښلې ده. په دغه کتابتون کي هغه ټول نایاب کتابونه اوډل سوي اوعامه استفادې ته ایښوول سوي دي، چي دعلامه رشادپخپل لاس د شپېتو اویااوو کالو په اوږدوکي برابرسوي دي. ددغه کتابتون زېرمه دټول هیوادپه سطحه کي بې جوړې ده. دعلامه بابادغه کوریوه برخه د رشاد اکاډیمۍ دفترته بېله سوې ده اوپه بله برخه کي دعلامه مرحوم کورنۍ اوسي.

ګران خلیل جان دکتابتون دکتابوتهیه سوی فهرست راته راکړ اوهم ئې په کندهارکي زمااستوګني په ټوله موده زمادارتیاوړکتابونه کورته رارسول چي مابه تراستفادې وروسته بیرته ورسپارل اوده به نورنوي کتابونه راته راوړل. په دغه موده کي مي دخپل اثر(پښتومتون سمېدل غوارې) ددوهم ټوک له پاره خوراډېریاداښتونه واخیستل. ددغه اثر د دوهم ټوک له پاره زیاتره متون ماته په کاناډاکي میسرنه ول. ما ته د خپل ټول دغه سفرپه جریان کي تردغویاداښتواخیستلوبله غټه بریا په لاس رانغلل. که دژوندپرمېنه وم، ددغو یادښتودتنظیم کاربه ډېرژر پیل کړم(انشاءالله).خوترهغه دمخه مي د(ادم) شاعرددېوان ترتیب وتنظیم اودخپل دغه حاضریونلیک لیکنه په اولویتونوکي ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشکي زه په کندهارکي اوسېدلای، چي له دغه کتابتون څخه به مي د علامه بابادناچاپوآثاروپه تنظيم وترتيب کي ډېره استفاده کړې وای او دکارهغه ستونزي به مي ډېري کمي سوي وای چي په کاناډاکي ددغو آثارودکمپوزپروخت ورسره مخامخ یم. اوس زماددغو ستونزو پېټی دعلامه رشاداکاډېمۍ دمسؤلینوپه مرسته زماله اوږوڅخه کښته کېږي. پرهمت دي برکتونه وه.

په دغه ورځ چي مادغه کتابتون کوت،دعلامه باباکشرزوی احمدشاه رشادهم له خارج څخه کندهارته راغلی وو ،چي تررارسېدو څوساعته وروسته مي په همدغه کتابتون کي ورسره وکتل.

داسباورځ (داپریل ۲۳مه) مي ټوله په کورکي تېره کړه اوله کتابتون څخه دراوړوآثاروپه کتنه بوخت وم . په دغه ورځ مي دسکندرخان ختټک ددېوان دمطالعي پروخت دخپل نوي چاپ سوي کتاب (پښتو متون سمبدل غواړي) په لومړي ټوک کي دسکندر خان ختټک پر شمایلنامه اوپندنامه باندي دبحث په ترځ کي خپل دتامل وړهغه برداشت ته متوجه سوم چي دسکندرخان ختټک دزامنود نومونو په برخه کي مي دهغه وخت دموجودومآخذوله مخي کړی وو. ماد سکندرخان په زامنوکي دمنورپه باب شک څرګندکړی وو. ددغه شک دازالي له اسیته مي دیوي کوچنوتي لیکني خاکه سره برابره کړه او گِران روهیال ته مي ورکړه چي ترکمپوز وروسته ئې په تاندوېبپاڼه کي خپره کړي . ده ته دي خدای خیرورکړي لیکنه ئي زمادخاکي له مخي تهیه اوترکمپوزاوټایپ وروسته ئې زماله غوښتني سره سمه تاند وېبپاڼې ته ولېږله چي تاندوالوهم بې له ځنډه خپره کړه. ددغي لیکني ترخپرېدووروسته مي اورېي ډېري سپکي سوې. زه هروخت هڅه کوم چي پخپلو لیکنوکي خپل ناسم حکمونه تربل هرچادمخه زه پخپله سم کړم. له دي کاره مي مراددادئ چي لوستونکوته وښیم چي زه خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکنوته هم هروخت په انتقادي نظرگورم اوچي وس مي وسي سم د لاسه کره کتنه باندي کوم. غلطي اوناسم حکمونه بالذات گناه نه گڼم خوپرناسمواودتامل وړاحکاموباندي بې ځايه ټينگارته دسرټمبگۍ په سترگه گورم چي ماا‌ونوروټولوته دي خدای له دغه مصيبت څخه نجات راکړي (آمين).

په دغه ورځ ناوخته دکندهارځوان فرهنگپال گران عبدالستارجان مهتابي کورته زمادليدوله پاره راغی. ډېراخلاصمن زلمی دئ له بدو سترگودي خدای وساتي . دده دکورنۍمشران زموږپه پلرنی مېنه (دملا گلداديه کوڅه) کي اوسېدل اودی هم تراوسه پوري هوري اوسي. زماسره په کاناډاکي هم هروخت تيلفوني اړيکي ساتي اودوطن په حالاتو،په تېره بيادکندهارښاردمخورو، عالمانواومشاهيروپه مړي و ژوندي مي خبروي. برکتونه دي تل په برخه وي. مادخپلي پردېسۍ په ټوله اوږده موده کي دکندهارښارله زياترو زلميوفرهنگيانوسره اړيکي ساتلي دي. دغواړيکوساتلوته تردوی زه پخپله ډېره اړتيالرم. زه په همدغو اړيکوباندي ژوندی پايم.دغه رازمثمري اړيکي دي پاک خدای نه راباندي دروي. ماډېره گټه پکښي کړې ده.

داپريل پر۲۴مه حميدجان هيلمندی کورته راغی. دوه ساعته مود کندهارپرحالاتواويه عينومېنه اودده پخپل زراعتي فارم اوکلاکي دده پرفعاليتوباندي تودمجلس وکړ. حميدجان هيلمندی ډېرمتواضع اوپروطن مين سړی دئ اودکندهارپه باب خوراگټورنظريات اوپلانونه لري. دده کمال دادئ چي يوازي پرخبروباندي اکتفاء نه کوي بلکي په عملي توگه هم دښارپه ابادۍ کي خولې تويوي. دحميدجان پلار شهيد عبدالاحدهيلمندی دثورداولي پاچاگښتۍ په لومړنيو قربانيانوکي وو. ډېرمنوراووطندوست سړی وو. زموږدکورنۍ له مشرانوسره ئي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندل.ددوی پراخه کورنۍ په کندهارکي یوه مخوره، علمدوسته او منوره کورنۍ ده. ددې کورنۍ له مشرانو سره هم ما پېژندل اوله کشرانو سره ئې هم. په دې باب مې یوه کوچنوټې رساله کښلې ده، چې امیددئ ژرچاپ سي.

داپریل پر۲۵مه سهارپه خړه په دامان اولسوالۍ کي دنجوی کلي ته د خپل مشراکاله زوی حاجي نجیب الله سره ولاړم. دنجوی کلی دکندهار ښارپه ختیځ کي دکابل ـ کندهاردلویې لاري په جنوب کي داعظم کلا پربرابري پروت دئ. مځکې ئې دترنک په اوبو خړوبېږي. اوسېدونکي ئې اکثریت پوپلزي دي.دنورو قومونو خال خال کورونه هم پکښې سته. دنجوی کلی پخواله ښاره ډېره لیري وتلي سیمه بلل کېدله. خواوس د ښارسیمه دونه ورنزدې سوې ده چې که حالات په همدې ډول روان وي، کال نه بل کال به دنووو پخواوعصري دانیولیکه ور ورسېږي.په دغه کلي کي له پېړیوراهیسي زموږ پلرنی جایدادپاته دئ چې سرپرستي ئې ددغه کلي دیوي اوسېدونکي کورنۍ پرغاړه ده. په تېروشپږو کلونو کي چې زه وطن ته نه وم تللی، په دغه کلي کي ځیني مشران وفات سوي ول اودغه کلي ته له نني ورتګ څخه مي مراد د دغومتوفی کسانوکورنیوته دفاتحې ورکول وو. متوفی کسانوته مي د مغفرت دوعاوي وکړې اودکلي پرنورو شناخته خېلومي پوښتنه و ګروېږنه وکړه.د سهارنهه نیمو بجوته بیرته ښارته راغلم.

داپریل پر۲۲مه دماله جات دریګي کلاچې په سرکي دمرحوم غلام محمدخان کمیسارپه کورنۍ کي یوه واده ته دغرمي له خوادعوت سوی وم. له ښاغلي حیات الله رفیقي ، انجنیرشیرشاه رشاداوګران روهیال سره یوځای ورغلم. دماله جات په زړه کي یوخوراشاعرانه کور وو. دګل ګلابواوچمبه ګلوباغچې اودنوروګلانوپه سووګلدانۍ پکښې پرتې وې. واده ته درابلل سوو مېلمنوشمېرهم سوونوته

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسېدئ. دښاردخلګو دودونومصارف اوس تراندازې زيات لوړسوي دي. ماپخواداسي فکر کاوه چي ددغولګښتونواندازه ترهيوادډباندي په مهاجرو کورنيو کي داسراف درجې ته رسېدلي ده. خواوس چي مي په وطن کي دننه ودونه او مېلمستياوي وليدلې، ترمهاجروئې اړولې وه. په ښاديو کي مصارف اودډوډۍ ورکړه خوزموږيوپخوانی دود دئ خوچي د "كُلُوا وَشْرَبُوا وَلاتُسرِفُوا "ارشادپه پام کي ونيول سي،د ټولو په خيربه تمام سي.

داپرېل پر۲۲مه (دثوراوومه) ترغرمې وروسته داطلاعاتووکلتورپه رياست کي ئې زماله پاره يوه غونډه جوړه سوې وه چي پروالي ښاغلي پوهنوال دوکتورتوريالي ويسااودولايت پرمرستيال ښاغلي پتيال سربېره دښاررزياتروفرهنګپالوخلکوپکښې برخه اخيستې وه. غونډې ته په خاصه توګه ددکتورعبدالرزاق پالوال، الحاج حيات الله رفيقي، الحاج فضل محمدپنهان، انجنيرشېرشاه رشاد، ښاغلي نجيب الله هوتکي اودکندهارپوهنتون نورواستادانوراتګ اودهغوی ويناوواو دغه رازدکندهاردځوانوفرهنګيانومخلصانه بيانيواوولولوزماپر اوږوباندي داحسان اومنني دروند پېټی کښېښووو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوینااووپه منځ کي دمازیگرلمانځه داداکولوپروخت دغونډې دبرخه والوډېرښت دغونډې مسئولین مجبورکړل چي دریاست دودانۍ بل غټ تالارته دغونډې مېزوچوکۍ اونورلوازم نقل کاندي. ددغي غونډي دویناکوونکوتروینااووروسته ماهم خبري وکړې اوپه خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي مي پرنورو موضوعگانو برسېره دافغانستان پرسرنوشت باندي د کندهاردرول پر اهميت باندي د تاريخي مثالو په راوړلو سره وږغېدم.

ما خپله وينادمابنام لمانځه دقضاکېدلوله بېري رالنډه کړه. ددغي غونډي ټول جريان دکندهارتلويزيون پرپرده باندي په څوټپاله خپور سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهار ته زما د سفر په شپو ورځو کې به حمدالله صحاف زيات ره کور ته راتلی او کله به زه عينو مېنې ته ورتلم او له نورو دوستانو سره به مې دی هم ليدئ. د اپرېل پر اووه ويشتمه خبرسوی وو ، چې زه په عينو مېنه کې د خپل خوريي په کورکې يم . د غرمې په شاوخوا کې ئې ځان راورساوه او ديوې پښتنې شاعرې شعري مجموعه ئې راته راوړه. دا شاعره د زابل ولايت د شاه جوی او سېدونکې ده او حنيفه زاهد نومېږي. مجموعه مې له ځان سره کور ته راوړه او څو ورځې مې ئې د اشعارو له ويلو څخه خوند واخيست. کله چې د سفر په پای کې مخ پر کابل د ارارهې کېدلم، دغه مجموعه مې بيرته له يوه ياد اښت سره صحاف صاحب ته ورولېږله.

د اپرېل پر اته ويشتمه مې د کندهار د يوې محلي راډيو له خبريالانو ښاغلو وطنوال او نوري سره اوږده ادبي مرکه وکړه. مرکه وال د هيلمند ولايت څخه راغلي زلميان ول چې اوس په کندهار کې ميشته دي، د اراډيو "وړانګه " نومېږي چې د مسئولينو په ګډون ئې د نامه په وينګ کي فشار پر لومړی څپه اچوي. د انا سم تلفظ د هغو تلفظي بدعتو په جمله کې راځي چې مائې يادونې پخپلو ليکنو کې کړې دي. د " دنده "، "خواله " اودې ورته نورو کلماتو فشارونه هم زموږ و يندويان پر لومړی هجا راوړي چې سم وينګ ئې د دوهمې هجا په فشار دئ. د مرکې په ترڅ کې مې د دغه ناسم تلفظ يادونه هم ورته وکړه. مګر د انا سم تلفظونه اوس دونه عام سوي دي چې د اصلاح کولو هڅه ئې، ښربېږم چې هيڅ ځای نه نيسي.

تر مرکې وروسته چې کور ته د ښار له مرکز څخه دوستان د ليدنې کتنې له پاره راتلل، په ښارکې ئې، خصوصاً په ادعيدګاه دروازې او د ولايت دودانۍ په شاوخوا کې ئې د وضعي د ناارامۍ خبرونه راوړل. څرخې الوتکې زموږد کور و پر سر و په ټيټه ارتفاع ګرزېدلې. د ښار له نورو برخو څخه دوستانو تيلفونونه راکول او له کوره د نه راوتلو سپارښتنه ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوله. ماته راغلو مېلمنو هم مجلس پرنيمګورپرېښاوه اوځانونه ئې تر خپلو کورو پورې ورسول.

وروسته خبرسوم چې دووتنوځانمرګودولايت پردفتربريدکړی وواود بريدهدف ئې په سرسره والي وو. دواړه بريدکوونکي له منځه وړل سوي ول اومړه جسدونه ئې دشپې په تلوېزيون کې ښکاره کړل. ويل کېدل چې دې دووتنوپه خپلوبوټونوکې توپنچه پټه تېره کړې وه. په پېښه کې دوه پولېس مړه اويوتن زخمي سوی وو. دپېښې په جريان کې ځينوآژانسوخبرونه خپاره کړل چې والي له خپل دفترڅخه په هليکوپتر کې ايستل سوی وو ، خووروسته داخبره هم دسرکاري مطبوعاتوله خوا ردسوه اوهم عيني شاهدانوناسمه وبلله.

په يوه هيوادکې چې دځلوېښتوملکتوعسکردامنيت ساتلوله پاره حاضرسوي وي، ددغه رازپېښوپېښېدل، عاموخلکوته دتعجب وړ ګرزي.

دپېښې په سبانه تاکړې، نه ما. دښارخلک بيرته خپلوکارونوته روان ول اودپرون پرحادثه باندې هرچادخپلوشخصي دلچسپيوپربنسټ اوږدې تبصرې کولې،خوډوندکاروباردپخواپه شان روان ووااوکومه جدي وقفه پکښې رانغله.

ددغې پېښې په ماښام يوه محصل دکندهارپوهنتون دښووني او روزني پوهنځي په کلني مشاعره کې دګډون له پاره دبلنې کارټ کور ته راووړ. پربلنليک باندې ددغه پوهنځي درئيس ښاغلي عبدالرحمن بابي لاسليک ليدل کېدئ. عبدالرحمن بابي اوماپه عالي دارالمعلمين کې يوځای درس لوستی دئ. دی دشهيدعبدالمجيدخان بابي مشر ورور اوزماله صميمي دوستانوڅخه دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه شپه ښاغلي همت صاحب له کابله ټيلفون راوکړاوهيوادته ئې زمادسفرله بابته خوښي وښووله. په کابل کي مي ورسره دليدني کتني نرۍ وعده مي وکړه چي له بده مرغه مي وفاپرونه کړه. ځکه په کابل کي ماصرف دوې شپې تېري کړې اوهغه هم دخپلي کورنۍ له غړوسره داسي مصروف وم، چي بل ځای ته مي دتلومجال ونه موند.

داپرېل پرنهه ويشتمه دغرمي پردووبجوپوهنتون ته دمشاعرې له پاره په ريکشاکي ولاړم. دوستانومخکي لاهم راته ويلي ول، چي مشاعرې ته دتګ وسيله به راته برابره کړي، خوماته هروخت دخپل اختيارتګ ترتشريفاتي تګونوغوره وي. په ريکشاکي دپخوانۍ عيدګاه مخي ته تېرسوم اودلويي ويالې (ظاهرشاهي کانال) پرشمالي څنډه چي اوس پوخ سړک دئ، ترپوهنتون پوري ولاړم. دپخوانۍ عيدګاه وداني چي داحمدشاهي عصرله يادګاروڅخه وه، اوس دمحمودطرزي په نامه يوه لېسه پکښې تاسيس سوې ده. دعيدګاه لويديځ ته دسړک پردواړو غاړودوکانونه ودان سوي دي.

دپوهنتون په دروازه کي مي هم پيره دارته ځان ورونه ښود. هغه تر تلاښۍ وروسته راته وويل چي " حاجي صاب، دغه سړک سيده واخله، يوڅوک به دمشاعرې ځای دروښيي ". ترښه اوږده پياده مزله وروسته د ښووني اوروزني پوهنځي رياست ته ،چي په دوهم پوړکي وو ،وروختم . دپوهنځي رئيس عبدالرحمن بابۍ مي له نژدې شلو کالووروسته وليد. زمايه ليدوسره له ځايه اوچت راولاړسو اود محبت وصميميت ټينګ روغبړموسره وکړ.ورو ورونوردوستان هم راپيدا سول. دپوهنتون رئيس ښاغلی توتاخېل،مرستيال ئې ښاغلي عبدالتواب بالاکرزی اونوراستادان درياست اطاق ته راغلل. ترچايو څښلووروسته د مشاعرې سالون ته چي دنوي عيدګاه دودانۍ په يوه څنډه کي واقع وو ، ولاړو. دغه سالون اصلا دمحصلينودډوډۍ خوړلو ځای دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشاعرې ته د پوهنتون ډېرى محصلين راغلي ول او مشاعره د مازيگر ترا ذانه پوري روانه وه. زه ئې دوه واره ستېج ته ورو بللم او ځينو محصلينو ته ئې سوغاتونه هم زما په لاس ورکړل. تر مشاعرې وروسته د پوهنتون رئيس او نورو مقاماتو د پوهنتون د فعاليتو په باب د محصلينو په مخ کي تفصيلات را کول.

د مشاعرې په غونډه کي ښاغلي سيد حبيب الله روحاني د خپلو اشعارو دوې چاپي مجموعې را کړې.

زه چي د شپې کورته راغلم، جيبي تيلفون ته مي يوه نامعلوم شخص، چي ځان ئې د پوهنتون محصل راته وښود ،تيلفون راوکړاو راته وئې ويل چي موږ محصلين خوراډېري ستونزي لرواود مقاماتو ننې ځرگندوني ټولي د منلونه دي. د پوهنتون د تشنابونا وړه حالت ئې د شکايتو په سرکي راته ووايه. د دغه حالت او بدبويي شاهد زه پخپله هم وم. مسئولو مقاماتو هم د مسئلې جديت مانه او په ټينگه ئې راته وويل چي د دغي معضلې د حل په لارکي ئې هڅي رواني دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داپرېل پردبرشمه (د۱۳۹۱ ش کال دثوریوولسمه) دسهارپراته نیمو بجوله استادحیات الله رفیقي او دحضرت ولي سره په عینومېنه کي دملالۍ په نامه دنوي پوهنتون دپرانیستلوغونډې ته ورغلم. بلنلیک ئې تېره ورځ دکندهارپوهنتون درئیس ښاغلي طوطاخېل له خوا راسپارل سوی وو. په غونډه کي محمودخان کرزی اونورلویان هم ناست ول. ملالۍ پوهنتون یوشخصي پوهنتون دئ اوماواورېدل چي مالي چاري ئې په محمودخان کرزي پوري اړه لري.

دغونډې په پیل کي ددغه پوهنتون تاکل سوي مشرپخپلوخبروکي په تکرارسره داټکی بیان کړچي دی په ټول کندهارکي وګرزېد ، خوددغه پوهنتون دبورډ له پاره ئې یوپوهاندډاکټرلاهم پیدانکړ. له ناچارۍ څخه مجبورسوچي دبلي سیمي کوم پوهاندورته ومومي. دغه مکرره اوردونکي یادونه پرماباندي لړځه درنه سوه اوخپل شاګردپوهنوال ډاکټرعبدالواحدوثیق ته مي ،چي څنګ ته مي نزدې ناست وو، دزړه له درده،خوظاهراً په ټوکوویل: " ډاکټرصاحب پرداپوهاندي مو یوڅه چټک کاروکړئ اودغه علمي رتبه ترلاسه کړئ ،چي له دغه راز پېغور څخه خوخلاص سو ! " ده ډادراکړچي پرتېبسس باندي کار کوي اود دفاع له پاره ئې چمتوکوي. پوهنوال ډاکټروثیق دلېسې په ټوله دوره کي زماډېرلایق شاګرد وو.

دغه ټوله ورځ زماپه ذهن کي دمیرزاعبدالقادربیدل (۱۲۴۴ ـ ۱۷۲۰ع) دغه لاندي شعرهیسته و دوري کېدئ:

یادآن فــــــرصت که عیش رایگانی داشتیم
سجده ای چــــون آستان،براستانی داشتیم
یادآن ســــامان جمعیّت، که درصحرای شوق
بس که می رفتیم ازخـــود ،کاروانی داشتیم
یادِآن سرگشتگی،کزبستنش چـــون گردباد

(c) ketabton.com: The Digital Library

درزمین خـــاکساری،آســـــمانی داشتیم
گردآسودن ندارد ،عـــــــرصه جولانِ هوش
رفتِ آن کزبیخـــودی،ضبط عنانی داشتیم
دست ماودامن فـــــــرصت،که تیرنازِ او
درنیستان بـــود ،تاماا ستخوانی داشتیم
ذوق وصلی گشت،بـــــرقِ خرمنِ آرامها
ورنه مادرخاک نومیدی، جـــهانی داشتیم
ای برهمن،بیخبرازکیشِ هـــــمدردی مباش
پیش ازین ماهم،بت نامـــــهربانی داشتیم
هرقدراوچهره می افــروخت،مامی سوختیم
درخورعرض بـــــهارِ او ،خزانی داشتیم
درســــــــــراه خیالش،ازطپیدنهای دل
تاغباری بود ،مابرخـــــودگمانی داشتیم
دست مامحروم مــــاند ،آخرزطوف دامنش
خاکِ نم بــــــودیم، گرد ناتوانی داشتیم
روزوصلش بایدازشــــرم آب گردیدن که ما
درفراقش زندگی کـــــردیم وجانی داشتیم
خامشی صد نسخه آهنگ طلب،شیرازه بست
مدعاگـــــــم بود ،تاسازِ بیانی داشتیم
شوخی رقص سپند ، آمــــاده خاکستراست
سرمه سایی بود ،اگـــرذوق فغانی داشتیم
جرأتِ پروازهـــــرجانیست"بیدل" ورنه ما
درشکست بال،فیض آشــــیانی داشتیم

ددغي ورځي دنامېنديودردمي دراتلونکي وخت دامید په پتې باندي ټکور کړاويو خه په آرام سوم.

دهمدې ورځي په غرمه په ماله جات کي بیایوه واده ته خبرسوی وم. واده ته ترتګ دمخه دحاجي میرویس نیکه زیارت ته ولاړم. ترزیارت کولو وروسته مي دقبردډبري لیکنه رانقل کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

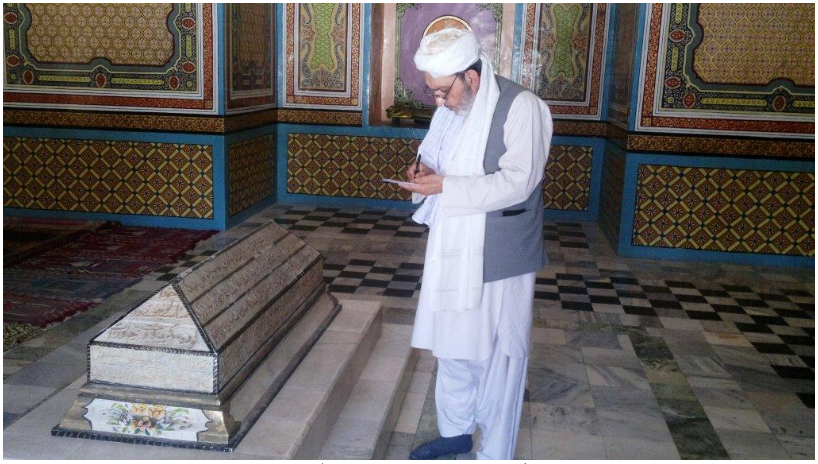

دمیرویس نیکه دزیارت دکتیبې لیکلوپروخت

دغه کتیبه په ۱۳۱۱ ش کال لیکل سوې ده. دکتیبې لیکدوددد وزیر محمدګل خان مومندله خواایجادسوی رسم الخط دئ ، خوپه محوري افعالوکي ئې د(ش) پر ځای (س) کارکړی دئ اوداکارپردې خبره باندي دلیل کېدلای سي چي وزیرصاحب مرحوم هم په دې برخه کي د(س) او(ش) دواړوکارول صحیح ګڼل . داکتیبه چي څیني توري ئې ماپه اوسني مروج لیکدود را اړولي دي، داسي ده:

" دامرقددښاغلي توريالي پښتون اومحرک دآزادۍ دپښتنانه مرحوم حاجي میرویس خان نیکه هوتک دی چه پره دي ئې له خپلي ښادمني مبني په مېړانه وویستل اوپښتانه ئې له استیلاڅخه دمتجاوزينو ازادکړه اته کاله ئې حکومت وکئ اوپه کال ۱۱۲۷ هق یوزراووه ویشتم قمري کال کي دهجرت وفات سوی دی.پخواهم خورامناسبه لوحه ئې درلودَ مګرپه وخت دتجاوزات داجانبه اوجګړولوحه ئې ورکه سوه .په کال ۱۳۵۱هق ۱۳۱۱ه ش په دریم کال دسلطنت داعلیحضرت پښتون محمدنادرشاه په توجه دښاغلي پښتون محمدګل خان مهمندرئیس تنظیمه دقندهارپه یادګاردحمیت اولوړوخدمتوددې ننګیالي پښتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوښاغلي نيکه اودپاره داحياء د ملي افتخاراتوبيادامرقدنوى ودان اوتعميراواحاطه ئې ارت اويوه باغچه ورته سازکړه سوه اودالوحه د رياست بلديه له خوا وليکل سوه.

دننګ تورته به مي هرڅوک وي
چه پس له مړيني مي پرګورراسي مينه "

په دغه ورځ مي دخرقې مبارکي ترزيارت وروسته دمازيګرلمونځ د لوى احمدشاه بابادمقبرې پرتنګاچه اداکړ اودمعاصرافغانستان د بنسټ ايښوونکي پاک روح ته مي دمغفرت اودزماني له مصائبوڅخه د افغانستان دنجات له پاره ډېري دوعاوي وکړې.

دلوى احمدشاه بابامقبره

ترهغه وروسته مي دلوى احمدشاه بابادمقبرې شاوخوادځينو قبروشنختي وکتلې ، خو د وخت دتنګوالي له اسيته مي ددغوشنختودرانقلولو کار بل وخت ته پرېښوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پراوله (۲۰۱۲ع) دشپې له خوا دحاجي محمدولي خان کره په عینو مېنه کې مېلمه وم. دېرخلک ئې خبرکړي ول. دکندهاردښووني او روزني رئیس ښاغلی صافي صاحب اوملګري ئې هم دعوت کړي ول. دکندهاردښووني اوروزني په برخه کې موښه دېربیانونه سره وکړل. په دغه مېلمستیاکې مې ځیني دوستان له دېرشوکالووروسته ولیدل.

په داسبائې دسورغراخبارهمکارښاغلي عبدالواسع هڅیال دمرکې له پاره ټیلفون راوکړ. تریولږسرګردانیووروسته ئې کورته ځان راورساوه اومفصله مرکه مې ورسره وکړه. دخپل ژوندپرلوړوځوړاودپښتوژبې پرلیکدود مواوږدبحث وکړ. وعده ئې راسره وکړه چې ترخپرېدودمخه به ئې یوواررزماترنظرتېروي.

عبدالواسع هڅیال دکندهاردمشهورمحلي شاعرملاعبدالمنان اخوند لمسی دئ. زماځخه ئې دخپل مورني نیکه، ملاعبدالمنان اخونددد دېوان دچاپ په باب پوښتنه وکړه، ډاډمې ورکړ، چې دهغه دېوان دکار هغه برخه،چې په مائې اړه درلوده، بشپړه سوې ده. دېوان مې تصحیح کړی دئ اوسریزه مې ورته کښلې ده. نوردچاپ انتظار کاږي.

دمی پردریمه (دغوایي ۱۴مه ـ ۱۳۹۱ش) دکندهارپه عالي دارالمعلمین کې مشاعره ترتیب سوې وه. ګډون مې پکښې وکړاولنډه وینامې هم وکړه. په هغې کې مې دخپل تعلیمي جریان په باب، چې د هغه وخت په ده خوجه ښوونځي کې مې کړی وو، ځیني خاطرې بیان کړې . ده خوجه ښوونځی دهمدې اوسني عالي دارالمعلمین پرځای ودان وو. محترم پالوال صاحب مشاعرې ته ناوخته راورسېد.په دغه مشاعره کې مې خپل همصنفي، فضل محمدخان پسله څلوېښتوکالو ولید. دی اوس په تجربوي ښوونځي کې سرښوونکی دئ. دزلمیتوب د

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت عکسونه ئې چي ګډموسره اخيستي ول، ورسره راوړي ول. د هغود راښوولوپروخت ئې دپخوانيووختوپه ارمان په سترګوکي اوښکي ودرېدلې.

دمشاعرې له نيمايي څخه دعبدالواسع هځيال په ملګرتيادروهي ادبي بهېر اووه نيزي غونډې ته ورغلم. دبهېرغونډې دکاربزبازارپه يوه کورکي کېږي. مورډرسېدلوپروخت دبهېرغونډه پيل سوې وه اوديوه زلمي شاعرپرشعرباندي بحثونه روان ول. ددغه شعردمطلع يونيم بيتی داسي وو: "خاني نه غواړم فقيريم ستاله پاره"

دکره کتني په پای کي مااورېده ويناوکړه. دژبې پرعمومي قوانينو، د واحدلېکدودپراوسني حالت،دژبې په ګرامرکي داوازوپررول، اودا چي ګرامرداوازوله مخي جوړېږي نه دليک له رويه، داچي ليک وروسته دئ اودژبې قاعدې ترهغه وړاندي جوړي سوي اوبشيړې سوي وي. د دې موضوع له يادولوڅخه مي مرادداوو،څيني کسان چي دکلماتودجمع قاعده داوسني ليکدودله مخي دکلماتودپای د(ه) له رويه ټاکي، تېروتلي دي اودژبوله عمومي کلياتوڅخه سرغړونه کوي. دغه رازمي د(چې،چي ـ مې، مي ـ کې،کي) په برخه کي داورېدې (ياء) دعامېدلوپرتاريخي لرليدروڼاواچوله اوهغه مي دهندي اواردوژبو اغېزه وبلله. په خبروکي مي دځوانانوترمنځ پرېيووالي اوږدبيان وکړ، د هغه په ترڅ کي مي هغوشيطاني توطئوته هم اشاره وکړه چي غواړي پښتانه پخپلومنځوکي سره واچوي اوسره ببل ئې کړي. دوينا په پای کي مي ددوی ځينوپوښتنوته جوابونه ورکړل اودبهېرپه بله غونډه کي مي دګډون په وعده رخصت ځني واخيست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبهېردغونډودغه تالاردادبي ستوروپه عکسونوښکلی کړه سوی وو. دعلامه رشادباباعکس پکښې نه وو. ماپردغه غفلت باندي اعتراض وکړاوپه دې باب مي هيڅ رازپلمه موجه ونه بلله.

دبهېرددغي غونډي دبرخه والوله خولومي ځوځوواره واورېدل چي زماله ځرګندونوڅخه ئې ډېررضائيت درلود.

په دابله پنجشنبه په کورکي په دې نيامت منتظرناست وم، چي له بهېروالوڅخه به مي يوځوک غونډي ته بوزي، ځکه زه دښاردنووکوڅو او ودانيوله اسيته په دغه سيمه کي بلدنه وم چي پخپله ورغلی وای، خوځوک رانغله اوپه غونډه کي دنه ګډون ارمان راسره پاته سو. زماد سفرپه پای کي چي بهېروال کورته راغلل، هغوته مي داموضوع بيان کړه او داسي راته ښکاره سوه، چي په دې باب دتفاهم نيمګړتيااغېزه کړې وه اودوی زماداانتظارله بابته ډېرمتاسف سول اوعذرئې وغوښت. ګران هځيال ته دي خدای خيرورکړي دبهېرله غونډي څخه ئې ترعينو مېني پوري زه پخپل موټرکي ورسره بوتلم. په دغه شپه دښاغلي کاکا اسدالله خان کره مېلمه وم. پرنورومېلمنوسربېره صحاف صاحب او ګران روهيال هم راغلي ول. دمجلس په جريان کي کاکااسدالله خان يو شمېرخطي نسخي راښکاره کړلې. په هغوکي دتهذيب الواجبات يوه خطي نسخه هم وه. ماته دانسخه اشناغوندي وايسېدله. کاکاراته وويل چي کابل ته يوچاله پېښوره راوړې وه اوده په پيسوئني اخيستې وه. نسخه چي ماوکتله، راته ځرګنده سوه چي داهماغه نسخه وه چي د مولوي صالح محمدخان په کتابخانه کي ساتله کېدله اودنسخود مهاجرت په لړکي ترپېښوره اوکابله پوري رسېدلي اوبيرته خپلي اصلي مېني، کندهارته راستنه سوې وه. داخبره مي له حاضرمجلس سره شريکه کړه چي دحاضرينوله خوائې دموافقي اړخ يوڅه کمزوری راته ښکاره سو. وروسته چي مي نسخه پاڼه په پاڼه واړوله راواړوله، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاڼوپه منځ کي مي يوليک وموندچي زماداکا(تره)، حاجی عبدالباقي له خوامولوي صاحب مرحوم ته ليکل سوی وواودليکلو نېټه ئي، که مي حافظي غلطي نه وي کړي، يوزرودري سوه اووه ويشت لمريزکال وو. په دغه ليک کي زموږدکورنۍ دنارينه او ښځمنونومونه راغلي ول چي دسلام رسولوپه نيامت ليکل سوي ول. ليک مي کاکاته دخپلي خبري داثبات په خاطر ورکړاودساتلو سپارښت مي پروکړ. څوورځي وروسته چي بيادکاکااسدالله کورته ورغلم، ليک ئي راښکاره کړچي پريوه بل کاغذباندي ئي دلاښه ساتني په نيامت سريښ کړی وو اود کاغذپرشائي دهغي شپي ټول بيان اودنسخي په باب زمامعلومات پخپل خط ليکلي ول.

کاکااسدالله خان دکندهارپه فرهنگي کسانوکي دقدروړسړی دئ چي د خپلي سرمايي ښه ډېره برخه ئي دهيواددورکوسووکتابوپه بيرته موندلوکي لگولي ده اولگوي ئي. دده په لاس موندل سوي ناياب کتاب، دسيدجمال الدين افغان تتمة البيان فی تاريخ افغان پښتو ترجمه ماخوکاله دمخه چاپ ته تياره کړه اوپه جرمني کي دافغاني کلتوري ټولني له خواچاپ سوه. دغه کتاب اوس دکلتوري ټولني په موافقه دکندهارداطلاعات وکلتوررياست په همت دوهم وارچاپ سوی دئ.

دميلمستياپه داسبا، دجمعي په ورځ ارغنداوته ولاړم. ټوله ورځ مي په باغ کي له خپلوپخوانيوملگروسره تېره کړه. توتوسپينه دانه اچولي وه، خودراټک وهلونه وه. دانارو درختي په سروگلانوپټي وي. د ارغنداوننداره ډېره په زړه پوري وه. مازيگررودخاني ته ورشوه سولو. پررودباندي نوي جوړسوي پله ته ولاړو. دخلگودزياتي گڼه گوڼي له اسيته ډېرپاته نه سولو. دارغنداوپه رودکي دسږکال دبارانوله اسيته ښه ډېري اوبه بهېدلي اودکال دابادۍ زيری ئي ورکاوه. دکندهارباغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

والاپه تېروځوکلونوکي دسرپرسروچکالیوله اسیته ډېرتاواني سوي ول اوددې وچکالیواغېزو عام اولس ته هم تاوانونه رسولي ول. سږکال بدنه وو. دخلکو امیدونه زیات ول.

پریوقوم چي دجګړومصیبت نازل سي، پرځنګ ئې اسمان هم ورسره مرورسي . زموږدهیوادپه جګړوکي رالوی سوي نسل ته دغه ترخه واقعیتونه ځوواره په اثبات رسېدلي دي. پاک خدای دي دسولي او آرامۍ کلونه یوواربیاپردغه دردېدلي،ځورول سوي اوکړېدلي ملت باندي راولي.

دکندهارپه اوسنیوتعمیراتي پراختیاووکي ددغي سیمي دځینو مشاهیروقبرونه لاندي سوي دي. ماته دځینوزلمیوله خواوویل سوه چي دپیرمحمدکاکړقبردیوې ودانۍ په منځ کي راغلی دئ اوګویاله منځه تللوپه حال کي دئ. داخبره ماته دزیاتي خواشینۍ اواندېښني وړوګرځېدله. ددغه قبراونوروماته معلوموقبرونودلیدني کتني تلاښ مي شروع کړ. ګران ستارجان مهتابي راته وویل چي دپیرمحمد کاکړ قبرپاته دئ، خوخرنګه چي ځنګ ته ئې یوحمام جوړسوی دئ اودحمام دبدرفت اوبه دقبرپرلوربهېږي، ځکه ئې نودقبردله منځه تلوامکانات برابرکړي دي. دقبردموقعیت په برخه کي بایدووایم چي دحضرت جي بابادزیارت ترکوځې چي پرعمومي جاده باندي لویدیځې خواته ځوک ولاړسي، یوه کوڅه مخې ته راځې چي عمومي هدیرې ته وتلې ده . دپیرمحمدکاکړقبرپه دغه کوڅه کي واقع دئ.

ستارجان مهتابي ته مي سپارښتنه وکړه چي ددغه قبرعکسونه برابر کړي . په دغه وخت کي زه کاناډاته راغلم. له دې ځایه مي بیاله ګران مهتابي سره دتیلفون له لاري خبري وکړې. هغه ته دي پاک خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

برکتونه ورکړي، دغه عکسونه ئي له ليک سره يوځاى راولېږل چي زه ئې ديونليک درنولوستونکوته جنساً وړاندي کوم:

Date: Fri, 15 Jun 2012 04:31:36 -0700
Subject:
From: satar.mahtabi@gmail.com

To: mhotak@hotmail.com

سلامونه نيکي هيلي محترم استاده لوي خښتن دي وکړي چه جوړ اوروغ به ياست هغه تصويرونه مي درته وليږل اميد سته چه ترلاسه به يي کړي اوبله خبره دپيرمحمد کاکړ قبرپه بشپړه توګه له منځه تللي دي که توجه ژر ورته ونسي شايد دقبرنښاني ټولي ورکي سي حال داچه خلور کاله مخکي په ډيرزيار سره موږ دکندهار ټلويزون له لاري ډه ډيرو مشاهيرو چه نومونه يي ورک سوي وه پيدا اوترځنګ مو ده دوي قبرونه پيداکړه چه له هغو دجملي څخه يو هم پيرمحمد کاکړ وچه هغه وخت مو عبدالمجيد بابي ته ورويل هغه قسم راکړي چه موږ دچاي پيسي هم نه لرو چرته دقبرد جوړيدو لپاره يوه کال دمخه مو داموضوع بياراپورته کړه رپورټ موپري جوړ کړپټيال هم پيسي نه درلودي کندهاروالي او ښاروال ته مو وويل ورسته هغو دغه حمام چه قبرته يي پوره زيان رسولي وبند کړ ښاروال موشهيد سو والي صاحب تر اوسه څه نه دي کړي سلام کرزي ،شمس الدين کاکړ،ملامحمد عيس،محمد عمر اوداسي ډيري قبرونه موپيداکړه په سندرغاړو کښبي شامحمد ،اغامحمد، ولي محمد ،اوډيري داسي نورما دملامحمد عمر اوملامحمد عيس اخند په اړه ډيرڅه واوريدل دتلويزون ليدونکوته مي ده دوي دشخصيتونودښه پيژندولو لپاره مي ډير معلوماتونه ټول کړل په ارمي مي ډيري ستړياوي تيري کړي يوازني کس زه وم ده دوي دواړو عکسونه مي دښاروالي دلاري دتذکيرودامريت څخه ترلاسه کړه هغه تذکيري چه دوي ته ورکول سوي وي هلته مي ده دوي عکسونه پيداکړه اوعکاسي مو کړه محترم استاده نور دي وخت نه ځايه کوم پرلوي خښتن دي سپارم هرخدمت ته دي زه دورځي په شپه خوشحاله يم چه وي کړم درته ستا دامر به تمه يم په درښښت

عبدالستار

په لاندي عکس کي دښبي لاس قبرچي ددېوال څنګ ته واقع دئ، د پيرمحمد کاکړ قبر دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ددې ليکني له لاري دکندهارله دولتي مقاماتوڅخه په ټينګه غوښتنه کوم چي ددغه قبرغم وخوري. لږترلږه دي يوکوچنوټې شنخته ورته ولېکي اوپرشاوخوادې يوه پنجره راوګرځوي.

دخپل تلاښ په برخه کي دفاضل کندهاري مولاناحبيب الله اخندزاده (مشهورپه حبو اخند زاده) دقبرپه باب تشويش راولوېد. ځکه دغه قبردپخوانۍ عيدګاه ختيځ ته دسړک پرغاړه واقع وو. ماچي اوس ليدل چي ددغه سړک پر دواړو غاړوباندي دوکانونه ودان سوي دي اووبېرېدم چی دغه هديره هم لاندي سوې نه وي. په دې لړکي مي دشهيدعبدالواسع اخندزاده لمسی دمرحوم عبدالباري اخندزاده (واسعي) کشرزوی شاه جان کور ته راوغوښت . ددوی دهدېرې پوښتنه مي ځني وکړه. دخوشالۍ خبره وه، چي دده له ويناسره سم،دغه هديره په تعميراتي برخه کي نه ده راغلې اوله سړک څخه دختيځ پرلوردمانده پرشرقي څنډه پرته ده. د حبواخندزاده قبرپه هديره کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلوم دئ. لوی قبردئ او توري ډېري پراچول سوي دي . ددغي هديرې لويه نښاني داده چي دمرحوم عبدالباري اخندزاده واسعي قبرشنخته لري اوددې شنختي له رويه د حبو اخندزاده صاحب قبرهم له چاڅخه نه ورکېږي.

هغه وخت چي شهيدعبدالمجيدبابی (۲۰۱۰ ع شهيد) دکندهارد اطلاعات وکلتور رئيس وو، زماڅخه وغوښتل سوه چي دکندهارد ځينوهغوعلماوو ليست ورته برابرکړم چي قبرونه ئې بايدجوړ او شنختي پرودرول سي. داليست ماله کاناډاڅخه ورولېږه اوپه هغه کي مي دښارهغه مستحق علماء وروپېژندل چي مقبرې ئې معلومي وې، خويائې له سره شنخته نه درلوده، يائې دوخت په تېرېدوسره مقبرې نړېدل وې اوله سره ئې ودانېدل غوښتل . هغه وخت سرکارددغه نېک کارله پاره څه بودجه هم تخصيص کړې وه . دهغې پروژې درک بيا معلوم نه سواودبابی صاحب نوم هم حوادثودشهيدانوپه ليست کي وکينښ. اوس دکندهارله مسئولوچارواکوڅخه غوښتنه داده چي پردغه خيرباقي کارباندي اقدام وکړي اوځانونه ددوعاوومستحق وګرزوي.

دمی پرپنځمه دماپښين پردروبجوحضرت ولي خان تيلفون راوکړاو دپوهنتون دبېلابېلوڅانګودکتلوله پاره ئې دکندهارپوهنتون دعلمي مرستيال ښاغلي عبدالتواب بالاکرزي بلنه راورسوله.بالاکرزی صاحب دکندهارله ځوانوتحصيل يافته وو څخه يومنور، پروطن مين اوپخپل تاريخي رسالت پوه افغان دئ. په خارج کي ئې لوړتحصيلات کړي دي اوپرانګرېزي ژبه باندي پوره تسلط لري. ددوی کورنۍ په کوچني بالاکرزکي اوسېدله اواوس ئې هم څوکوره لاهورې اوسي . ددوی اکاارواښادسناتورصاحب عبدالرزاق خان بالاکرزی زمااشناوو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

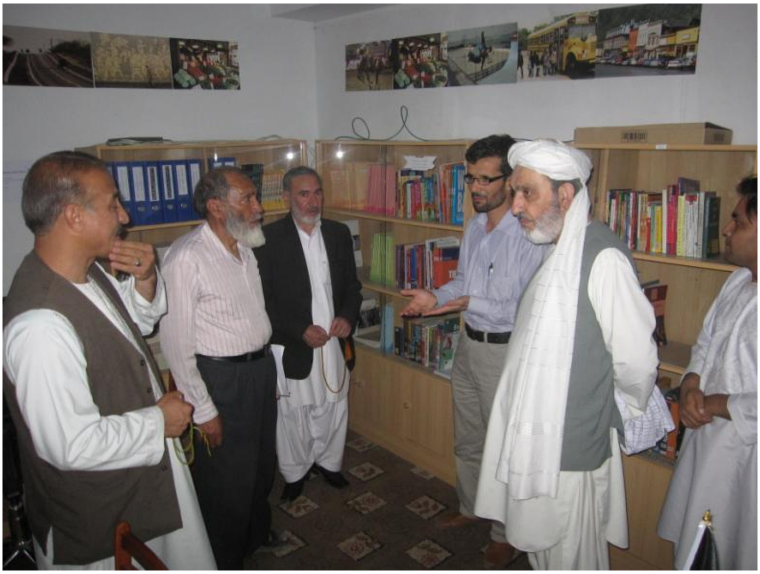

دهمدې ورځي دمازیګرپرځلورنیموبجوپوهنتون ته ولاړو. دکندهار پوهنتون بېلابېل ډیپارټمنتونه اوپوهنځي مي دښاغلوبالاکرزی، انجنير شيرشاه رشاد،عبدالرحمن بابي،حيات الله رفيقي، حضرت ولي او نورواستادانوپه ملګرتیاوکتل. دپښتوڅانګي دوهم ټولګی موهم وکوت اوله محصلینوسره موله نژدې خبري وکړې. دپوهنتون کتابتون، دعلمي شوراتالار،دکمپیوټرخونه اونورئې دیادوني وړول. دغه رازئې دافغانستان په سطحه کي دلومړي ځل له پاره دکارموندلو څانګه (Career Centre) فعاله کړې وه. په دغه څانګه کي ئې له محصلینو سره دکارموندلواوریزومي (resumee)کښلوپه برخه کي مرسته کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

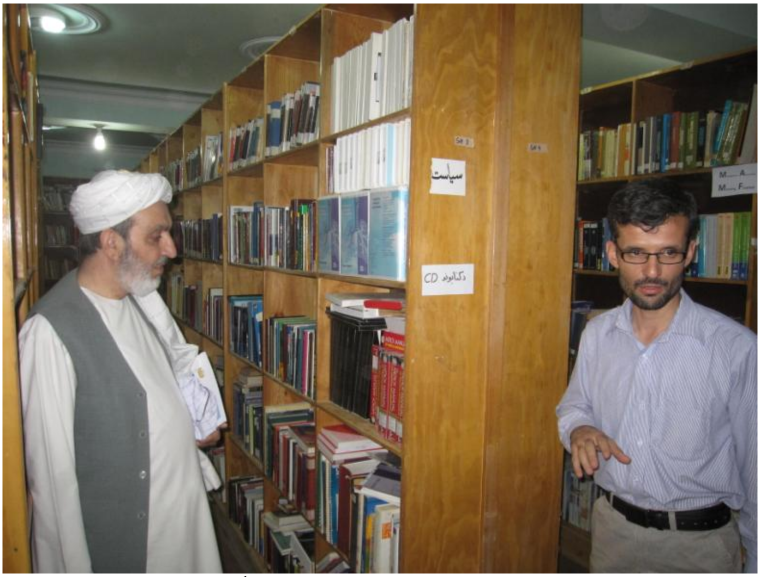

ښاغلی عبدالتواب بالاکرزی او هوتک
د کندهار پوهنتون کتابتون

بالاکرزي صاحب پر نوي جوړېدونکي لابراتوار باندي د نامه اېښوولو په باب مشوره وغوښتله. ما دا روانښاد محمدصادق خان نوم ورته پېشنهاد کړ. صادق خان مرحوم د کندهار له ډېرو موفقو او لایقو ښوونکو څخه وو او په دغه ولایت کي ئې د لابراتوار د بنسټ اېښوونکي ویاړ درلود. د استاد محمدصادق خان شهید دغه لاندي عکس زما سره و وچي په ۱۳۳۸ش کال اخیست سوی دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له کیڼ لوري:
استادمولانامحمداکرم خان، استادمحمدصادق خان، ....

ددغي کتني په جریان کي مودعلامه رشادبابادمقبرې زیارت هم وکړ. ددغه زیارت په محوطه کي اوس داستادنومیالي، عبدالهادي ریشا، عبدالهادي هاند،محمدناصرنصرت، عبدالمجیدبابي اوغلام حیدر حمیدي (ښاروال) قبرونه سته چي زیاتره ئې په پاخه ډول جوړسوي او شنختي پردرول سوي دي.

دکتني په پای کي مي په مخصوص کتاب کي، په داسي حال کي چي برق نه وو اودښاغلوسیداحمدقانع اوحضرت ولي دلاسي تیلفونو د څراغورونړاته لاسلیک وکړاودغه ځلوریځه ، چي په هغه ګړی مي جوړه کړه، ورته ولیکله:

ودانوي چي پــــوهنتونونه
راته روزي چي زلمي کدرونه
دمچیدودي، دافتـــخاردي
دغه لاسونه، دغه مـــغزونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښي خوا:ښاغلی عبدالرحمن بابی، ښاغلی بالاکرزی اوهوتک

دکندهاربرېښناپه اوسني وخت کي د دغه ولايت جدي موضوع ده اود ښاراوسېدونکي دځوکلونوراهيسي دکجکي برېښناپه اميدمنتظر پاته سوي دي. دښارله خلکوڅخه مي اورېدل چي دکجکي برېښنا په راوستلوکي عمدي ناغېړي کېږي اوامنيتي مسايل ئې هسي پلمه گرزولې ده.دښاراوسېدونکودبرېښنارياست درئيس ښاغلي انجنير فضل احمدخان پروطندوستۍ اوپاکنفسۍ باندي بشپړاعتماد درلود او ويل ئې چي دغه شخص په بېلابېلونظامونوکي دکارپه ډېرو سختو شرايطوکي خپله وظيفه په پوره ايمانداري سره سرته رسولې ده خودا چي " له يوه لاسه ټک نه خېژي " اودکابل مقامات هم له کندهارسره د موراوميرې چلندکوي، ځکه نودښارخلک دبرق له ستونزوسره مخامخ دي. دښارپه زياتروکوروکي خلکوجنرېټرونه اود(موّلِد) په نامه يو راز بيټرۍ ايښي وې چي دتنويرله پاره ئې کارځني اخيست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجنيرفضل احمدخان په کابل اوکندهارکي دځولسيزو راهيسي د بريښناريا ست درئيس په توګه کارکړی دئ اواوس په دې نژدوورځوکي تقاعدته سوق سوی وو.

ماچي به دبريښناپه برخه کي دخلکوشکايتونه اورېدل، داسي فکربه مي کاوه چي زه دپنځوسوکالوپخواکندهارکي اوسم. هغه وخت به هم له برق څخه شکايت تربل هرڅه ډېروو. دکندهاريومحلي شاعراروانباد محمدصديق اديبارخوپربرق باندي يوشعرجوړکړی وو، چي ښه ډېر کلونه دخلکوپه خولوکي وو.

دمي پرشپږمه دکندهارادبي انجمن يوشمېرغړي کورته راغلل اود "غاټول" په نامه ئې دخپلي دوي مياشتنۍ خپروني څوګڼې چي په يوه مجلدکي ئې ګنډلي اوزمانامه ته ئې اهداءکړي وې، راکړې. پرورځنيو ادبي موضوعاتواوژبنيوستونزوموااوړدې خبري سره وکړې. ددغي خپروني ګڼې اوزمانورکتابونه مي دپوستې له لاري کاناډاته راولېږل. دهغودرارسېدلوتروخته پوري ددغي خپروني په باب دويلوڅه نه لرم.
په دغوشپوکي دکندهارهواورووروګرمېدله. دوړي وبادونه هم زيات ول. خلکوويل چي دادتوتودپخېدوګرمي ده اوهرکال په دغوورځوکي زياته ګرمي وه. زه چي دمهاجرت په پيل کي په کراچي (سندهـ) کي اوسېدلم، هورې به ئې ددغوورځوګرمي د آم (Mango) دپخېدلو ګرمي بلله.

دمي پراوومه ،يعني کندهارته زماترراتګ نهه ويشت ورځي وروسته مي ايله دونه موقع پيداکړه چي دخپل اعتيادپه حکم پرکتاب پلورنځيوباندي وګرزم. په سهارکي مي دارګ کتاب پلورونکواوپه سردارمددخان چوک کي مي افغان کتاب پلورنځي ته سرورښکاره کړاودخپلي خوښي څوکتابه مي رانيول. ترهغه وروسته مي په صرافي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارکيټ کي دحاجي ظاهرجان تجارتخاني ته سرورايسته کړ. دمېلمستياعکسونه اوسي ډي ګاني ئې راکړې. په دغه مارکيټ کي مي په تصادفي توګه خپل هم صنفي اغامحمدخان وليد. دى دهغه وخت دپوليسواکاډيمي لوستي ده اودپوليسوافسروو. اوس تقاعددئ. دتېروختوپه يادمونبه اوږدمجلس وکړ.

دصرافۍ مارکيټ دسردارمددخان چوک جنوب ته پخواني توپخاني چوک ته نږدي واقع دئ. داماركيټ دښارداسعاروسترمرکزدئ. په افغانستان کي تراوسه لاهم لويي تجارتي راکړي ورکړي په ډالرياکلداره سرته رسيږي. پخواورځنۍ سوداوي هم په ډالرکېدلي. خواوس په ورځنيوپولي راکړوورکړوکي دافغانۍ رواج زيات سوى وو. په دې برخه کي يوکيسه په دې ارزي چي وئې ليکم:

کورته په ريکشاکي روان وم اوريکشاوان ته مي دافغانۍ دنه لرلوله اسيته دسلوکلداروتوټ ورکړ. په لږڅه دردسره ئې مخ راواړاوه اوراته وئې ويل: " چي تاسي هم کلداري راکړئ، نوله نوروخلکوڅه ګيله ده ". ماپه يوڅه خجالت آميزه توګه ورته وويل: " وروره ! باوروکړه چي دم درحاله افغانۍ راسره نه وې". غوښتل مي چي ورته ووايم چي زه له خارجه راغلى يم اوداکلداري له پخواني سفرڅخه راسره پاته وي اوغوښتل مي چي له ځانه ئې ليري کړم. ده لکه زمادمغزخبره چي ئې اوربدلي وي، راته وويل: " درپوهېږم چي له هاخواراغلى يې، خومونږ ته داتولي سرګردانۍ له دغوکلدارو او کلدارخېلوڅخه راپېښي دي " ماېيا په عذرورته ويل چي زماسره اوس نوري پيسې نسته، کورته چي له خيره سره ورسېدو، افغانۍ به درکړم. سرې په خنداراته وويل: " تاسي خوبه پرموږدمېلمستياحق لرئ، زماپيسي دي په مېلمستياکي درپاته وي، خوکلداري دي نه کوم". سړي زماله فوق العاده زيات ټينګارسره يوه حبه هم راڅخه وانخيستله اوورپيائي ترکوره پوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسولم او په مينه ئې خداى په اماني راڅخه واخيستله. ماله ځان سره خپل يو بيت تکرارکړ:

له دي ښــــــاره نظرمه اړوئ خلکو
پکښې اوسي اوس لاهم ځونازولي

په دغه شپه دحضرت ولي خان کره مېلمه وم. مېلمستياته دپوهنتون پرمرستيال ښاغلي بالاکرزي صاحب برسېره نوراستادان هم دعوت سوي ول. دپوهنتون دانجنيرۍ پوهنځي استادانجنيراحمدشاه هم راغلی وو. دی په مشرقي لېسه کي زماشاګردوو. تراندازې زيات احترام ئې راته څرګندکړ. انجنيراحمدشاه ،چي له نامه سره اخندزاده ليکي، دکندهارديوه درانه علمي شخصيت مرحوم قاضي عبدالعلي اخندزاده کړوسی دئ. ددوی کورنۍ دکندهارپه ښکاپردروازه کي ميشته وه. دی دکابل پوليتخنيک انستيتوت څخه په ۱۳۶۱ش کال

دد سترخان په مخامخ سرکي دکيڼ لوري اول تن چي توره لنګۍ ئې تړلې ده، انجنيراحمدشاه دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فارغ سوی دئ. له ۱۳۷۹ش کال څخه بیاترننه پوري دکندهارپوهنتون په انجنیري پوهنځي کي داستادپه توګه دنده لري اودتخنیکي رسم مضمون تدریسوي. په خپله رِشته کي تالیفات هم لري چي یودوه ټوکه ئې ماته هم راکړل.

دمی پراتمه مي دکندهارله "هیواد "تلویزیون سره ادبي مرکه وکړه چي دمي پرلسمه دشپې پرلسوبجوئې له تلویزیون څخه خپره کړه. ترمرکي وروسته مي ددغه تلویزیون له مسئول ښاغلي ناصرهوتکي سره دده دکارپه دفترکي وکتل. دی دکابل دئ اومنوردانشمندسړی دئ. پرمېزباندي زمادکتاب " پرمعیاري ژبه دمعیارپه ژبه یوه څېړنه " لومړی چاپ ورته پروت وو. په خوراعلاقمندی، سره ئې ددغه پرمطالبوباندي تبصرې وکړې اوماته څرګنده سوه چي دژبې دسوچه کولوپه باب مونظریات ډېرسره ورته ول. ده په دري ژبه کي هم ددغه رازبې سروښکره لاسوهنوڅخه شکایت درلوداودرهنوردزریاب پرنیولوګیزمونوباندي ئې سخت انتقادونه کول. دی له دي بابته ډېرمتاثرووچي هغه پخوانی خوږه دري ژبه اوس دځینوبې مسئولتیو قرباني سوې اودمسخ کېدلوپرخواروانه ده. ناصرهوتکي د هیواد تلویزیون دمشرپه توګه درېې میاشتي مخکي ټاکل سوی وو. زماسره ئې فوق العاده محترمانه وضع وکړه چي ددغي لیکني له لاري کورودانی ورته وایم.

هیوادتلوېزیون شخصي تلویزیون دئ اوپه قیوم خان کرزي اړه لري. مرکزئې په عینومېنه کي دئ.

زمامرکه ددغه تلویزیون له لاري ښوشېپې نشرسوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پراتمه مابنام مي دافغان تورک لېسې له تورکي مديراويوه استادسره دانجنيرعبدالهادي په کورکي وکتل. ددغی ليسې مديريوځوان تورکی وواوپه روانه فارسي ئې خبري کولې. افغان تورک لېسه دکندهارله ډېروښولېسوڅخه ده اوزده کوونکي ئې دافغانستان اومنطقې په سطحه کي ښه ځلېدلي دي. زمادلېسې دوخت استادان ښاغلی نورالحق خان اوښاغلی غلام محمدخان ددغي لېسې په پرمختگ کي ښه پوره ونډه لري. استادحاجي نورالحق خان اواستادغلام محمدخان اوس هم په کندهارکي اوسي اومائې پخپل دغه سفرکي له بده مرغه دملاقات نېکمرغي ونه موندله. پاک خدای دې ژوندی لري. دکندهاردمعارف له ډېرولويومخکښواستادانوڅخه دي. په ډېروسختوشرايطوکي ئې ددغه ښاردبچيانوپه روزنه کي دتندي خولې تويې کړې دي.

تل ترتله په ښه نوم پايي ښاغلي.

دمی پرلسمه مازيگردمستقبل کلتوري مرکزته ورغلم. کتابتون مې وکوت. مسئولينوئې راته وويل چې په دغه مرکزکي زده کوونکوته مذهبي اوعصري تعاليم ورکول کيږي.

ددغه مرکزدودانۍ په يوه برخه کي ئې يوه ډېره شاعرانه باغچه جوړه کړې وه. په باغچه کي رنگارنگ گلانواوپه قفسوکي دساتل سوو مرغانوربزونودباغچې ښکلاڅوچنده زياته کړې وه. ترناوخته مابنام پوري موپرهغه کوچنوتي تخت باندي ،چې دباغچې په يوه کونج کي جوړکړی وو، دگلانوله ورېم اودمستقبل کلتوري مرکزدمسئول له جالبوکيسوڅخه ښه پوره خونداخيست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پردوولسمه بیاناروغه سوم اوداوارخبره انتې بیوټیک ته ورسېده. سره تبه راپوري وه. دمی پردیارلسمه په کندهارپوهنتون کې دانجنیرشېرشاه رشادپه نوبت یوه غونډه جوړه سوې وه اومادناروغۍ له اسیته پکښې برخه وانه خیستلای سوه. دخلیل جان سروري پرلاس مي خپل عذرورولېږه. انجنیرصاحب شېرشاه سمدلاسه ټیلفون راوکړاوددواوډاکټرالبېرلومسئله ئې راته وویله. مامننه ځني وکړه ځکه دوارارسېدلې وه. خلیل جان په دغه ورځ دمرحوم مولاناابوالوفاء صاحب هغه لیک کورته راوړی وو، چي یووخت ئې له دکن حیدرآباد څخه اروابنادعلامه رشادته رالېږلی وو. ددغه لیک متن ئې ټایپ کړی وو اوماورسره له اصل مکتوب سره مقابله کړ. دځینوځایوپه لوستلو کې ئې چي مشکلات درلودل، هغه مي ورته حل کړل. دلیک دمقابلې په وخت کې خوپلاخلیل جان زماناروغ حالت په کتلوسره راځخه وغوښتل چي داکاربه بل وخت ته پرېږدو. خوماته دابوالوفاءصاحب مکتوب ډېرپه زړه پوري وواوسباته مي پرېښوولای نسوای. په مکتوب کې دافغانستان دهغوپښتنوعلماووپه باب معلومات ورکړه سوي ول، چي په هندوستان کې ئې دتدریس چاري مخ ته بېولې وې.

کندهارته دراتګ په لومړیوورځوکي ګران پتیال دطلوع افغان اخباردنوي یمي (یونوي یمي)کالیزي اودپښتواوفارسي دېوان لرونکي کندهاري شاعراسلم لوڼ دسیمینارونویادونه راته وکړه اوزیاته کړه چي په کابل کې ئې له ښاغلي هیوادمل صاحب سره په دې باب خبري کړي وې. دده له خولې چي هیوادمل صاحب له دې اسیته خوښي ښوولې وه چي په دغوسیمینارونوکي به زه (هوتک) هم برخه واخلم. دسمینیارووړځې ئې دثوردمیاشتې ۲۵ ـ ۲۲ ورځې ټاکلي وې. ماهم دخپل سفرپروګرام له همدې نېټوسره عیارکړاودثورپر۲۷ مه مي کابل ته ټکټ واخیست. دثورپر۲۴مه دشپې ډاکټرتوریالي ویساتیلفون راوکړچي سیمینارونه دثور۲۷ مي او۲۸ مي ته وځنډېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسیمینارودځنډپه خبره زه په دغه ورځ دنوروکسانوله خولې هم غوږېدلی وم اوراته ویل سوي ول چي له کابل څخه سیمینارته راتلونکوکسانوته نورمهم کارونه پېښ سوي دي اوسمینارونه بایدورته معطله سي. ماچي یوه میاشت وړاندي له کندهارڅخه کابل ته، له هغه ځایه دوبۍ ته، له دوبۍ څخه لندن ته اوبیاورپسې کاناډاته دسفرټول پروګرام دهمدې سیمینارونوله لومړنیونېټوسره عیارکړی وو، راته مشکله سوه چي په دغوسیمیناروکي برخه واخلم. که څه هم دواړوته مي لږودېره تیاري هم نیولې وه. ښاغلي ویساته مي خپل دسفرعذروواېه اودهغوی له بیابیاټینګارسره مي له بده مرغه ونه کولای سول چي ورته معطله سم. هغوی ته مي وویل چي افغانستان دناخاپي حوادثودپېښېدوملک دئ اوداخوک تضمینولای سي چي مقاماتوته دي کوم بل مهم کارپېښ نه سي اوسیمینارونه دي بیایوڅو ورځي ورته وځنډېږي! ماته پخوالاهم ځینوکندهاریو فرهنګیانو شکایت کړی وو، چي دکابل مقامات بس څومحدودي ورځي مخکي حال راوکړي، چي پرپلانی موضوع سیمیناردئ، ځانونه ورته آماده کړئ، موږهم درروان یو. سیمینارته الابلا څه خاوري ایرې برابري سي اودکابل مېلمنوته هم ورځ دوې دتفریح زمینه مهیاسي. ماته ددغه رازخبرواورېدل دخواشینۍ وړ دي. په دغه ورځ مي ارواښاد سردار داودخان شهیدته دزړه له کومي فردوس جنت ته دداخلېدلودوعاوکړه چي دده په وخت کي افغانستان دداسي شانداروعلمي سیمینارونو شاهدوو، چي بیابه ئې سارۍ ګوره په کوموپېړیوکي تکرارسي. سمدلاسه مي په دغوسیمیناروکي خپل نه ګډون دنصیب پرغاړه ورواچاوه اوداخوددذهني آرامش له پاره خوراښه وسیله هم ده.

دمی له څورلسمي څخه مي کاناډاته دبېرته تګ تیاري پیل اوله دوستانوسره مي دخدای په امانۍ په نیامت تیلفونونه شروع کړل.په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ورځ ښاغلي فريدميوندي تيلفون راوکړچي دمی پر۱۲مه دچارشنبې په ورځ دکابل له لاري دوبۍ اوبيا امريکاته روان دئ. کابل ته زمادتګ ورځ هم همدغه ورځ وه او دسفرالوتکه موهم يوه وه. په کندهارهوايي ډګرکی مودليدلووعده سره وکړه. په دغه ورځ ښاغلي عبدالعلي رسولزاده له سويډن څخه دايميل له لاري دميرزاحنان بارکزي په يوه بيت کی دسپلابونودبې نظمۍ په باب پوښتنه طرحه کړې وه چي جواب مي ئې په همدغه ورځ ورولېږه.

په همدغه نېټه دشپې له خوانباغلی صحاف، ښاغلی نجيب الله هوتکي اودروهي ادبي بهيرځونورغړي کورته راغلل. دبهيرپه غړوکي درحمت الله رحمت په نامه يوځوان شاعرهم وو. رحمت الله خپل ځوشعري داستانونه راته واورول چي دښاغلي جهاني په تقليدئې دپندوعبرت پخوانۍ کيسې په نظم ويلي وې. ګران رحمت ښه استعدادلري. دمالجات په ريګي کلاچه کي اوسي اوژبه ئې سوچه کليوالۍ پښتوده. خوراشاذاونادرلغات ئې په شعرکي راوړي ول.
په دغه شپه صحاف صاحب دعبدالرحيم هوتک ددېوان ديوې خطي نسخې بشپړه کاپي هم راکړه.
دمي پرشپاړسمه دسهارپرځه کم نهوبجومي دکندهارهوايي ډګرڅخه په کام ايرالوتکه کي مخ پرکابل سفرپيل کړ. په الوتکه فريدجان ميوندي هم راسره وو. څه کم لس بجې وې چي کابل ته ورسېدو. دکابل په هوايي ډګرکي بکسونوته ډېروځنډېدو. که دفريدجان ميوندي خوږې کيسې اودپخوانيوسرګذشتونوبيان نه وای، دغه وخت به پرموږډواړوباندي ډېرغمبدلی وای.له زيات وکم دوو ساعتو انتظار وروسته راته وويل سول چي زموږبکسونه ئې له کندهارڅخه را اخيستي نه ول. علت ئې هم داراته وواية چي دالوتکي وزن په زياتېدئ؟! راته وويل سول چي سباسهارراسئ، بکسونه به موله

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهاره په بله الوتکه کي رارسېدلي وي؟ په زړه کي مي وويل چي داخبري نوزموږ په ملک سته، ډېرچورت به نه خرابوو. ښه دئ چي په همدانن ورځ مي ددوبۍ دتگ پلان نه ووجوړکړئ. له میدانه راووتلو.زه دخپلي خورځي له زوی احسان الله جان بري سره کورته روان سوم اوفريد ميوندي ته رحيم الله هيلمندی راوتلی وو.

احسان الله جان بری خورالايق زلمی دئ. دطب تحصيلات کوي اوپخپل انستيتوت کي عمومي اول نمره دئ.

په کابل کي مي دوي شپې تېري کړې. ټول وخت مي دخپلي کورنۍ له غړوسره ليدنوکتنوته ورايستلی وو. ځايونه ليري ول، يوکورپه کلوله پشته کي، بل په خيرخانه کي ،بل په کلاچه کي، دانوته سره رسوه. په دغه ترڅ کي يوڅه وخت دکابل ښارنوته هم ورواېست اودمرغ فروشۍ کوڅي ته ولاړم. دعلامه حبيبي کتاب پلورنځي ته مي هم سرورښکاره کړ. حاجي احمدپه دوکان کي نه وو. په دوکان کي ناست زلمي راته وويل چي کومي فاتحي ته تللی وو. دباران په شرپ کي مي دکلوله پشتې په نيامت په چارراهي صدارت کي يوبشپړساعت دسړک پرغاړه تېرکړ. داول ټکسي والاکراهيه يوڅه زياته راته وايسېدله. دسفرپه وروستيوشپوکي خودمسافرجيب خالي سوی وي اوبې ځايه سراښتوب شروکړي. ماهم له ټکسي والاسره چنې پيل کړې. هغه لکه چي دونه وخت نه درلودپه منډه راخخه تېرسو. بيامي نو چي هرڅه وکړه ، شل مي نه کړه اوپه هغه نونسوپسي مي ارمان کاوه.هرټکسي ته چي به مي لاس پورته کړ،يابه ئي نتهه وکړه اوهيڅ به ئې ونه دراوه،يابه ئي ويل چي زمادا ستوګني سيمي ته نه ځي. په دې کي يوساعت ووت.آخر مي له ځان سره ری وواهه چي هلکه ! شپه دي لکه چي دلي تېره کړه، پلار د څو غرانوګوډوم، هسي ئي ورکوه، لږوډېرته ئي مه ګوره، ځان ترکوره پوري رسوه. څوبالاخره يوټکسي راته ودرېدا اوزه هم دپيسوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتلو پرته دشاچوکۍ ته ورپورته سوم اوورته ومي ويل : " کلوله پشته ميرم، بيادر". کور ته مي دتگ په لارکي پرخپل غيرمترقبه سراښتوب باندي په زړه کي په کټ کټ خندل.کله کله خو به تکسي وان لاهم پخپل ذهني مصروفيت راځخه پوه سواودموټرپه هنداره کي به ئي دسترگوتربغلو راته کتل. هرومروبه ئي په زړه کي داپوښتنه ورگزېدل چي ددې سړی ولي له خپل ځان سره دونه سات تېرډئ !

پرلارچي مي دکابل کوڅواوجادوته کتل ، نوورودانيوته مي کتل، راز راز خلکوته می کتل ، راته ځرگنده سوه چي نه کابل هغه کابل وو ،چي ماليدلی وو اونه کابليان هغه کابليان ول چي ماپېژندلي ول.

دمی پر۱۷مه کي بکس له کام ايردفترځخه (کابل هوايي ډگر)ځخه راوور. دسباله پاره مي مخ پرکاناډا دسفرترتيبات ونيول.

کندهارته مي روهيال ته مي تيليفون وکړاودتاکل سوي سيمينار پوښتنه مي ځني وکړه. راته وېويل چي له کابله ځخه استاد شپون صاحب، هيوادمل صاحب،دکتورلطيف بهاندصاحب، پوهاند باوري صاحب،انځورصاحب اولېوال صاحب اوځونورکسان راغلي ول.داسلم لوڼ سيمينارتېرسواوسبادطلوع افغان سيمينارډئ. ددغو دوستانود نه ليدوارمان مي پرزړه پاته سو. دغسي موقعگاني کله کله پېښېږي. خوځان راته مقصرځکه نه ښکارېدئ چي دسيمينارو ځند د دوی له خوا پېښ سو.

دجمعي په ورځ (۱۸ می ۲۰۱۲ع) دکابل له هوايي ډگرځخه دماښام پرشپږبجي وپنځوس دقيقي مخ پردوبی‌دصافي ايرلاين په الوتکه کي والوتواوددوبی پروخت دماخستن پرنهه نيمي بجي ددوبی نړی وال هوايي ډگرته ورسېدو. صافي ايرلاين دافغانستان په هوايي شرکتو کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسبتا ښه شرکت دئ. الوتکي ئې بدي نه دي اوسرويس ئې هم ښه وو، په نس ئې ښه ماړه کړو. په هوايي ډګرکی مي دسبا له پاره دالامارة هوايي شرکت بورډينګ پاس واخيست اودشپې تېرله پاره د همدغه ميدان په (Dubai International Hotel) کي دشپې تېرله پاره کوټه ونيوله. داهوټل ډېرلوکس خوبيخي ګران هوټل وو. ديوې رسالې دچاپ پيسې راځخه واخيستلې. خومابله چاره نه درلوده. درويشت ساعته انتظارپه بل ډول نسي تېرېدلای. په هوټل کي داړتياتول وسايل، تلويزيون،انټرنيټ،دمختصري ناشتاله پاره داوبوايشولولوښي، راز رازقهوې ګاني، ديادابښت اخيستلواوځه ليکلوله پاره مېزوچوکۍ او دليک لېږلوله پاره هررازقرطاسيه اونوردامکانات موجودول. شپه مي ښه په استراحت تېره کړه. سباته دناشتاله پاره لاندي منزل ته کښته سوم اوترچاي څښلووروسته بيرته اطاق ته راوختم. په اطاق کي مي د خپل ځلوښت ورځني سفرخاتمه په دې ډول وکښله:

دکندهارښارپه تعميراتي لحاظ پراخ سوی دئ،نفوس ئې څوچنده ډېرسوی دئ،دښاردشاوخوااولسواليواودګاونډيوولايتوخلک ښارته راکوچېدلي دي. ځيني ئې دامنيتي ملحوظاتوله اسيته اوځيني ئې بياپه ښارکي دکارکولوله خاطره راکډه سوي دي. په ښارکي ترافيکي ازدحام تراندازې زيات دئ. دښاراجتماعي،اقتصادي اوکلتوري ترکيب پردابله رااوښتی دئ. داسي نوي خانان، نوي مخور، نوي سوداګر،نوي متنفذين، نوي معتبرين منځ ته راغلي دي چي څو کاله پخوا نه دوی چاپېژندل، نه ئې کورنۍ په ښارکي مشهوري وې.د پخوانيوپېژندل سوومخوروا وسوداګرکورنيوځخه وډېرمحدودکسان اوس په ښارکي پاته دي. زياتره ئې ياپه ګاونډيوهيوادوپاکستان ياايران کي اوياهم په اروپاوامريکاکي اوسي. مشران ئې وفات سوي دي اوکشرانوئې دهماغوهيوادوخوی وبوی اخيستی دئ . داد

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواشيني خبري دي خوواقعيتونه دي. دهيواددکونډوورنډوپه پيسو روزل سوي کسان تروطن دباندي پاته سوي دي، ياپاته کېدلوته اړسوي دي. دغه رازخبري نوري هم دکښلوسته خوبېرېږم چي دلوستلو به نه وي.

دخپلي سفرنامي په پاى کي پرځان لازمه بولم چي ووايم زه د ټولو هغو ښاغلوداحسانونواوقدردانيو مرهون يم چي مائي په وطن کي دمجلس اوليدنوکتنوويارموندلى دئ.ټول دي دپاک خداى په نازولو کي وشمېرل سي.

****

ټاکل سوي وه چي له دوبۍ څخه به ماپښين مخ پرلندن رهي کېږو، خوالوتکي ته عوارض پيداکړل اوماز يګرقضاله دوبۍ څخه راوالوتو. لندن ته پرسيمه ييزوخت دشپي پريوولس نيمي بجي راورسېدواوپه داسبامي مخ پرټورنټوونيواودسهارپرلس بجي مع الخيرراورسېدم.

ترديي اوږده سفروروسته مي بيرته خپل يکنواخته ژوند شروع سو.

دکندهارخلکوبه پخوايووراشه درلوده چي "خواره بازاري، هغه ته هغه خواري" بيرته دخپل کورپه زېرخانه کي چي اوس ئې موږمهاجرلاهم بېسمنټ بولو ،دخپل کارمېزته کښېنستم،قلم ته مي رنګ واچاوه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زماد کارمېز (دجون شلمه۲۰۱۲ع)

کتابونه مي پرځان را وګرزول. دوه درې دېوانونه مي له ځان سره راوړي دي، هغه باید ترتیب اوتحشیه کړم، دپښتومتون سمېدل غواړي دوهم ټوک له پاره مي ښه پوره یادابښتونه اخیستي دي، داهم پخېدل غواړي اوددې پرځنګ خپلي انبوهې هم راته پرتې دي چي که دژوند پرمېنه وم،کلونه کلونه مي مصروف ساتلای سي . مېرمني ته مي وویل چي دژوند اختیار خو زموږپه واک کي نه دئ مګرکه غواړې چي دمرحوم ملاعرب اخند خبره "په عالم کي داسبابو " زماژوندنورهم څوکلونه اوږدکړې، دخپل ورځني خرڅ څخه هره ورځ څوایکې سپموه اوماته ئې وطن دسفرد ټکټ اخیستلوله پاره راساته. راته وېویل: "دورې دې لکه چي خورا ډېرسات تېرسوی دئ " !

(پای)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library